

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

**Katedra mediálních a kulturních studií a
žurnalistiky**

**Mediální obraz České republiky v rakouském
tisku během prvních měsíců války na Ukrajině**

**Media image of the Czech Republic in the Austrian
press during the first months of the war in Ukraine**

Magisterská diplomová práce

Bc. Bára VRÁNOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Věra Bartalosoová, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury.

V Olomouci

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Mgr. Věře Bartalosoové, Ph.D. za podnětné připomínky a za velkou trpělivost při konzultacích. Poděkování patří také Velvyslanectví České republiky ve Vídni, předně Ing. et Ing. Markétě Zahradníčkové, za pomoc při získávání a konzultování některých materiálů.

Anotace

Tato magisterská práce se zabývá mediálním obrazem České republiky ve vybraném rakouském tisku během prvních měsíců války na Ukrajině v roce 2022. Cílem bylo pomocí kvantitativní obsahové analýzy zjistit a popsat, od kdy se o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině začalo v rakouském tisku psát, v jaké souvislosti bylo Česko nejčastěji zobrazováno, kterého z představitelů země periodika nejčastěji uváděla, které z nich se tématu věnovalo nejvíce a jaký typ článků byl v případě České republiky a její pozice směrem k válce na Ukrajině čtenářům předkládán.

Annotation

This master thesis deals with the media image of the Czech Republic in the selected Austrian press during the first months of the war in Ukraine. The aim was to use quantitative content analysis to identify and describe from when the Czech Republic started to be written about in connection with the war in Ukraine, in which context the Czech Republic was most often portrayed, which of the country's representatives was most frequently mentioned by the periodicals, which of them dealt with the topic the most, and what type of articles were presented to the readers in the case of the Czech Republic and its position towards the war in Ukraine.

Klíčová slova

Česká republika; Ukrajina; válka na Ukrajině; konflikt; média; tisk; mediální obraz; Rakousko; obsahová analýza; Der Standard; Die Presse; Kurier; Wiener Zeitung

Keywords

Czech Republic; Ukraine; war in Ukraine; conflict; media; press; media image; Austria; content analysis; Der Standard; Die Presse; Kurier; Wiener Zeitung

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část a východiska.....	12
2 Ukrajina od pádu SSSR.....	16
2.1 Anexe Krymu.....	19
2.2 Eskalace napětí na Ukrajině.....	20
2.3 Vojenská intervence na Ukrajinu.....	22
3 Česká republika a přístup k válce na Ukrajině.....	23
4 Rakousko a přístup ke konfliktu na Ukrajině.....	25
5 Analyzované rakouské deníky.....	26
5.1 Wiener Zeitung	27
5.2 Die Presse	28
5.3 Kurier.....	29
5.4 Der Standard	30
6 Praktická část.....	31
6.1 Metodika	31
6.2 Kvantitativní obsahová analýza.....	32
6.3 Cíle a témata práce, výzkumné otázky a hypotézy.....	35
6.4 Vzorek analýzy	38
6.5 Jednotky analýzy	39
6.6 Sledované kategorie a proměnné	41
7 Mediální obraz České republiky.....	47
7.1 Prostor věnovaný článkům	47

7.2	Žánrové rozdělení	51
7.3	Tematické rámování článků.....	54
7.3.1	Diplomacie	55
7.3.2	Energie.....	57
7.3.3	Armáda	59
7.3.4	Ekonomika.....	60
7.3.5	Pomoc uprchlíkům	62
7.3.6	Historie	63
7.4	Představitelé České republiky.....	66
7.5	Další zdroje vyjadřující se k České republice.....	70
7.6	Hodnocení České republiky.....	72
8	Shrnutí výsledků analýzy a závěry z nich	75
8.1	První články	76
8.2	Nejčastější tematika uvádění České republiky	78
8.3	Nejčastěji uváděný představitel České republiky	80
8.4	Další zmiňované osoby	81
8.5	Který z deníků se České republice věnoval nejvíce	83
	Závěr.....	85
	Použitá literatura.....	90
	Internetové zdroje.....	93
	Seznam grafů	95
	Seznam příloh.....	96

Úvod

Ve čtvrtek 24. února 2022 ruský prezident Vladimir Putin nad ránem oznámil, že dal svolení ke speciální vojenské operaci na území Ukrajiny. Jejím cílem, podle Putinových slov, měla být denacifikace země a zajištění ruské bezpečnosti. Krátce na to začaly přímo z Ukrajiny přicházet první zprávy o invazi ozbrojených sil Ruské federace. Začal tak konflikt, který v moderních dějinách Evropy těžko hledá obdoby.

Ruskou invazí se nepřímo zabývá i tato magisterská diplomová práce. Jejím ústředním tématem je totiž mediální obraz České republiky ve vybraném rakouském tisku během prvních tří měsíců války na Ukrajině. Rakouská republika patří k našim předním diplomatickým i obchodním partnerům, spojuje nás společná kultura i historie. Žije v ní navíc velmi početná česky mluvící menšina. Přesto je ale její pozice oproti té české velice specifická. Deset let po druhé světové válce se země rozhodla jít cestou neutrality a nebyť součástí žádných vojenských ani polovojenských struktur a ani nezasahovat do jakýchkoliv konfliktů. A svůj postoj dodržuje až do dnešních dní.

Cílem práce tedy je pomocí kvantitativní obsahové analýzy zjistit a popsat, jakým způsobem rakouská média nahlíží na svého souseda a partnera v otázce jeho role v ozbrojeném konfliktu. Analyzovanými periodiky jsou přední rakouské deníky Der Standard, Die Presse, Kurier a Wiener Zeitung a jimi publikované texty během prvních tří měsíců ruské invaze na Ukrajině. Práce se snaží popsat, v jaké souvislosti se o České republice vzhledem k dění psalo nejčastěji, prostřednictvím jakých typů žurnalistických textů, kdo z českých představitelů se v denících v souvislosti s válkou objevoval nejčastěji, od kdy se Česku deníky začaly věnovat a který z nich o tématu psal nejčastěji.

Práce zkoumá způsob referování vybraných periodik neutrální země o jejich blízkého partnera a souseda, který je součástí vojenských a obraných uskupení a zapojil se do jednoho z největších vojenských konfliktů v Evropě v moderní historii. Jinými slovy se snaží ukázat, jaký postoj zaujala Česká republika a jak o tom píšou vybraná rakouská média.

Důvodů k volbě takového zaměření bylo hned několik. Předně, jak bylo popsáno výše, jde o konflikt, který Evropa nepamatuje od konce druhé světové války. Dále, Česká republika prakticky už v den od jeho vypuknutí podnikala kroky v oblasti přijímání ukrajinských obyvatel prchajících ze země, ale i v oblasti humanitární či vojenské pomoci na slovensko-ukrajinské hranici. A v neposlední řadě začala ve stejnou dobu vyjednávat o možnostech podpory ukrajinské armády pomocí vojenského vybavení a materiálu. Česká republika jednoduše, což kvitovala i část zahraničních médií a státníků, dokázala na vzniklou situaci zareagovat pružně a pohotově.

Kroky přirozeně podniklo i Rakousko, ale vzhledem k jeho neutrálnímu statusu, byly váhavější a země k nim přistupovala obezřetněji. Tento fakt si přirozeně uvědomovali i rakouští občané a přestože neutralita v otázce vstupu do vojenských či polovojenských organizací nebo přímo jakékoliv zapojení se do konfliktů je v drtivé většině v rozporu s jejich národním nastavením, ekonomické a především sociální aspekty ruské invaze na Ukrajinu není jednoduché pomíjet.

Tato fakta byla hlavními důvody k výběru tématu mediálního obrazu České republiky v rakouském tisku. Právě tištěná média mají u našich sousedů stále ještě velice silnou čtenářskou základnu. Lze proto předpokládat, že tento střet mezi neutralitou a sociálním založením by se mohl odrážet právě v otištěných textech. Pravděpodobně nelze očekávat, že Česká republika bude v denících dávána jako nejlepší možný příklad toho, jak se, tehdy v nově vzniklé situaci, zachovat. Je ale možnost, že právě díky naší skutečně rychlé reakci, mohou být některé z kroků České republiky zvýrazňovány. To samé přirozeně platí o našich představitelích. Můžeme se domnívat, že v jejich případě je rakouský tisk za určitých okolností jako možný příklad dával, zejména pokud šlo o události, které vyžadovaly například ostřejší slova či rétoriku. Zároveň to ale samozřejmě mohlo být i zcela opačně.

Vedle toho je navíc poměrně zajímavé sledovat rozdíly v přístupu ke konfliktu na Ukrajině a hlavně jeho strůjci Rusku u dvou zemí, z nichž jedna má s okupací prakticky identickou mocností více než dvě dekády dlouhou praktickou zkušenost, zatímco ta druhá na ni nahlížela „přes plot“, slyšela o ní jen z vyprávění nebo o ní četla v knihách. I tato

linka může být v rakouských médiích reflektována. Přirozeně bude v těchto oblastech docházet k vývoji, protože se nepředpokládá, že by konflikt mohl být vyřešen v blízké době (je velmi pravděpodobné, že bude trvat ještě i po dopsání této práce) a s narůstajícím časem se budou měnit prvotní názory, přístupy, nálady a možná začne docházet k prolamování některých tabu a záležitostí, které byly na začátku absolutně nemyslitelné. I proto bylo jako oblast zájmu pro tento výzkum stanoveno období prvních tří měsíců války na Ukrajině. V té době se dá mluvit ještě o všeobecném světovém šoku a země společně se svými vládami neměly čas na dlouhá a strategická plánování toho, jakým způsobem k věci přistupovat. Reakce tak byly spíše pudové a morální než čistě politické kalkulace, což opět ztraktivňuje snahu této práce o komparaci mezi Českou republikou a Rakouskou republikou prostřednictvím článků publikovaných v tamních médiích.

Závěrečný výstup této diplomové práce se tedy pokouší zjistit, zda opravdu a případně do jaké míry jsou výše popsané předpoklady v denících zastoupeny. Zároveň nabídne pohled na přístup dvou zemí, které měly společnou historii, jejich kultura i myšlení jsou si blízké, ale přesto jsou v klíčových věcech, minimálně na vládní úrovni, v otázce konfliktu na Ukrajině rozdílné.

Tomu odpovídá i rozložení jednotlivých částí práce. Teoretická část se velmi stručně věnuje novodobé historii Ukrajiny od rozpadu Sovětského svazu, vývojem vztahů s Ruskem, podrobněji se zaměřuje na anexi poloostrova Krym v roce 2014, eskalaci konfliktu až jeho vyústění v únorový vpád ruských vojsk na území Ukrajiny a stručného popisu událostí následujících tří měsíců. Zejména u posledních částí jsou využívány texty a publikace Petra Holého, který pět let pracoval na oddělení bezpečnostních hrozeb a krizového řízení Ministerstva vnitra a byl i zástupcem ve Výboru expertů na terorismus Rady Evropy. Přínosem je hlavně jeho kniha *Ukrajina (2022)*, která je ve skutečnosti přepis jeho rozhovorů s experty na Rusko i Ukrajinu, armádu, jadernou bezpečnost nebo i historii obou zemí.

Další kapitoly teoretické části se pak věnují nejprve mediálním konceptům a teoriím souvisejícím s obsahem práce. Dále přístupu České republiky k válce na Ukrajině, české pozici a podniknutým krokům. Tato část práce vychází především z oficiálních vládních

dokumentů obou zemí. Poslední část teorie se zaměřuje na rakouský tisk obecně i na podrobné charakteristiky jednotlivých analyzovaných deníků.

Druhá polovina diplomové práce je pak věnována praktické části. Ta popisuje metodiku výzkumu, popis jeho jednotlivých částí a samozřejmě je zde i provedena samotná obsahová analýza vybraných periodik a představení a rozbor jejích výsledků.

Dohromady by tak práce měla nabídnout novou optiku na to, jakým způsobem nahlíží neutrálně vystupující země na svého souseda, a v mnoha odvětvích navíc i blízkého partnera, v otázce ozbrojeného konfliktu, v jakém kontextu jeho kroky vnímá a jakou důležitost přední rakouské deníky Česku v otázce války na Ukrajině věnovaly.

1 Teoretická část a východiska

Teoretická část této diplomové práce je primárně rozdělena na tři hlavní okruhy – Ukrajina a konflikt, česká a rakouská pozice směrem ke konfliktu a specifikace rakouského tisku.

Důvod k takovému rozdělení je prostý, autorka práce považuje za vhodné nejprve nastínit stručně novodobou historii Ukrajiny, tedy její vznik a vývoj po rozpadu Sovětského svazu po současnost včetně klíčových událostí jako jaderné odzbrojení Ukrajiny, Euromajdan, anexe poloostrova Krym v roce 2014, uznání samozvaných republik Luhansk a Doněck Vladimírem Putinem až po vpád ruských vojsk na území Ukrajiny právě přes tyto separatistické oblasti. Připomenout historii této země je na místě, protože právě uvedené milníky přispěly ke vzniku a eskalaci současné situace a vzhledem k povaze práce je vhodné je zmínit. Je zde navíc předpoklad, že k některým událostem se budou vztahovat i články publikované v analyzovaných denících.

Důvody k uvedení postojů Česka a Rakouska pravděpodobně není třeba nijak speciálně rozvádět. Cílem a záměrem této práce je analyzovat, jakým způsobem rakouské deníky psaly o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině, a proto je třeba znát, jaký postoj obě země zaujímaly a jaké podnikly opatření či kroky. Tato komparace pak bude přínosná pro interpretaci dat získaných z obsahové analýzy a jejích závěrů.

Ještě předtím je ale důležité v této kapitole rozebrat hlavní teoretické koncepty, které se zaměřením práce souvisejí – *mediální obraz*, *agenda setting*, *framing* a *gatekeeping*.

Předním a v rámci této práce nejpoužívanějším z nich je pojem *mediální obraz*. Ten je nejčastěji popisován jako odraz mediální reality, kterou vytvářejí novináři. V oblasti vědy bohužel přímá a jednoznačná definice neexistuje. Nejčastěji je tak v rámci uskutečněných výzkumů přístupováno ke klasifikaci tohoto pojmu jako odrazu subjektu z mediální reality do mysli člověka nebo, což je běžné pro celé řady zejména zahraničních publikací, dochází k identifikaci pojmu *mediální obraz* (anglicky *media image*) a *obraz* (anglicky *image*). (Jeziński 2004)

Z hlediska studia masových komunikačních prostředků zahrnuje mediální obraz pokus zachytit zdánlivě uchopitelný a materializovaný otisk reality a zároveň zaznamenat i velmi individualizovanou zkušenost tvořenou dílčími součástmi, které mohou být různě rekombinovány a opakovaně vkládány do různých mediálních rámců. Zároveň mohou být kombinovány i s jinými prvky dalších mediálních obrazů. (Volek, 2013) Z toho důvodu může mít pojem mediální obraz podle Jaromíra Volka negativní konotaci spojenou s předpokladem, že se jedná o konstrukci, která má cíl nějakým způsobem formovat postoje publika, ať už ve prospěch médií, režimů nebo kohokoliv jiného.

Volek při svých závěrech vychází z Kershawovy teorie performativní společnosti, která se formovala už po druhé světové válce, ale její význam začal narůstat až počátkem sedmdesátých let minulého století, kdy se potřeba běžných účastníků sledovat druhé a současně sebe sama sebe prezentovat, stala nezbytnou součástí běžných aktivit. Podle této teorie má performance povahu veřejné aktivity, kdy se lidé chovají jako členové publika a účinkující (v originále performers) současně. Například politici tak podle Kershawa místo sebe nasazují své mediální obrazy a zároveň sledují, jak tyto obrazy soupeří s mediálními obrazy konkurentů. (Kershaw, 1992)

Pro potřeby této práce ale bude mediální obraz chápán jako samostatný koncept, který je především odrazem vnímání České republiky v souvislosti s děním na Ukrajině skrz nastolování agendy a mediální rámování. Při jeho vytváření bude rozhodující role na novinářích, kteří téma zpracovávají.

Během procesu, kdy je mediální obraz utvářen, je aplikováno několik dalších teorií. Nejznámější z nich je *agenda setting* neboli teorie nastolování agendy, kterou jako první popsal v roce 1922 v rámci své knihy *Veřejné mínění* (anglicky *Public Opinion*) americký novinář a filozof Walter Lippmann. Samotný pojem *agenda setting* v té době ještě nepoužíval, popisoval ale svou představu, že zpravodajská média určují kognitivní mapu světa tím, že informují o událostech odehrávajících se mimo bezprostřední zkušenosti. Na základě Lippmannových myšlenek tak veřejné mínění nereaguje na okolní prostředí. Ve skutečnosti reaguje na takzvané pseudoprostředí, které je utvářeno právě zpravodajskými médii. (Lippmann, 2015)

Na Lippmannovu teorii o několik let později navázali další američtí novináři – Maxwell E. McCombs a Donald L. Shaw. Ti během prezidentských voleb ve Spojených státech amerických v roce 1968 otestovali a potvrdili hypotézu, že zpravodajská média mají zásadní vliv na to, jaká témata veřejnost považuje za důležitá. Podle jejich výzkumu příjemci či diváci posuzovali důležitost zpráv především na základě toho, jak často a významně o událostech média referovala. Poprvé tak použili termín agenda setting neboli nastolování agendy, a poprvé potvrdili, že mediální agenda nastoluje agendu veřejnou. (McCombs, Shaw, 1972)

O tom, jestli bude zpráva do agendy média začleněna, rozhoduje buď intenzita jednoho faktoru, nebo kombinace více faktorů neboli zpravodajských hodnot. Tento pojem prvně popsal opět Walter Lippmann v rámci Veřejného mínění, jeho prvních pět stanovených hodnot ale v průběhu let prošlo několika úpravami a rozšířeními. Aktuální podobě žurnalistiky v současnosti odpovídá seznam přizpůsobený Tonym Harcupem a Deidrem O’Neillem. (2001, str. 261-281) Jimi nastavená kritéria jsou: mocná elita, celebrity, zábava, špatné zprávy, překvapení, dobré zprávy, význam, kontinuita, relevance, vhodnost pro agendu zpráv. Pokud má být zpráva zařazena, musí podle nich splňovat alespoň jedno z těchto kritérií. Roli při výběru jednotlivých zpráv samozřejmě vedle jejich vlastností sehrává i to, pro jaký typ média jsou určeny – každé z nich má další výběrová kritéria.

Dalším teoretickým východiskem pro tuto diplomovou práci je *framing* (rámování). Podle Entmana (1993, str. 52) je rámování vybíráním určitých aspektů vnímané reality a jejich zvýrazňování v textu tak, že podporují určitou definici problému, nabízí interpretaci příčiny, morální hodnocení a, případně nebo, řešení, jak se zachovat k popisovanému tématu. To je definováno nejen tím, které z aspektů média prezentují jako významné, ale naopak i tím, které zůstaly opomenuty.

Oproti nastolování agendy, které vybírá určitá témata a tím v podstatě říká společnosti o čem má přemýšlet, framing má vliv na to, jak o vybraných tématech přemýšlet. S touto myšlenkou přišel opět Maxwell McCombs, když rozšířil teorii nastolování agendy. Zpravodajství se tak podle něj může zaměřit na jeden konkrétní aspekt problému nebo o

čemukoliv informovat určitým způsobem. Toho je dosaženo prostřednictvím selekce, zamlčování, zdůrazňování a komentování. (McCombs 2009, str. 132-133) Podle jeho výkladu tedy rámcování zpráv usnadňuje jejich pochopení a ve výsledku ovlivňuje vnímání daného tématu příjemci sdělení. Předmětem studia framingu tak není jen mediální agenda, ale rovněž také rámce témat na straně veřejnosti.

Posledním z teoretických konceptů je pojem *gatekeeping*. Poprvé jej popsal ve své práci psycholog Kurt Lewin, který pojem použil na rozhodovací procesy v malých skupinách a „gatekeeper“ označoval toho, kdo měl vliv na výběr nakupovaného zboží. V mediálních studiích se prvně objevila až v padesátých letech minulého století, když David Manning White studoval kritéria, podle kterých se editoři regionálních amerických novin rozhodovali, kterou část zpráv z agentur vydají ve svých novinách. (Reifová, 2004, str. 70)

Obecně se tedy gatekeeping vnímá jako určitá selekce, při které právě gatekeeper rozhoduje, kterou událost vpustí do své redakce k dalšímu zpracování a kterou naopak vyřadí jako nevhodnou. Toto rozhodování probíhá na základě jeho individuálních představ o podobě výsledné zprávy, rutin redakce a vlivu mediální organizace. (Trampota, 2006, str. 40)

Podle Pamelý Shoemakerové (1996), významné teoretičky komunikačních studií, je možné vlivy, které o výběru a zařazení sdělení rozhodují, rozdělit do několika úrovní – gatekeeping tak může probíhat od jednotlivce, přes stupeň státu až k celému kontinentu.

Shoemakerová v rámci své teorie faktory, které rozhodování gatekeepera ovlivňují, dělí celkem na pět úrovní:

1. *Individuální úroveň* – o tom, jestli si zpráva zaslouží být publikována, rozhodují představy redaktora
2. *Úroveň mediálních rutin* – na této úrovni jsou zprávy vybírány a publikovány podle média, přesněji podle toho, jaké informace má médium k dispozici, co je schopno zpracovat a co je pro publikum přijatelné

3. *Úroveň organizace* – v případě tohoto stupně je rozlišována agenda deníků a publikací s delší periodicitou, gatekeeperi jsou poté dělení na vstupní, výstupní a vnitřní, na základě jejich rolí a funkcí v rámci redakce
4. *Extramediální úroveň* – zde na média v procesu gatekeepingu působí především vnější vlivy, jako je politika či ekonomika
5. *Ideologická úroveň* – gatekeepera mohou při výběru zpráv ovlivňovat i režimy a jimi prosazované ideologie, nejznámějšími příklady jsou fašismus, nacismus, komunismus nebo kapitalismus

Proces gatekeepingu je tedy poměrně složitý a výběr publikovaných zpráv ovlivňuje řada významných faktorů. Většina médií se ale díky němu dokáže vypořádat s nadbytkem přicházejících informací a tedy i s přesycením potenciálních zpráv.

Vzhledem k výše uvedeným definicím tedy bude mediální obraz České republiky v rakouských denících ovlivněn jejich redakčním nastavením i pohledem jednotlivých novinářů, kteří se budou tématu věnovat. Výběr publikovaných témat a prostor, kterým jim jednotlivá periodika věnují pak bude ovlivňovat způsob utváření názorů čtenářů, způsob jakým situaci vyhodnocují a jakou důležitost událostem budou věnovat. To bude přirozeně ovlivněno v nemalé míře i způsobem rámování jednotlivých otištěných zpráv, věcmi, na které se novináři zaměří více nebo které se rozhodnou vynechat.

2 Ukrajina od pádu SSSR

Kvůli lepšímu pochopení důvodů vzniku konfliktu na Ukrajině a jeho pozadí považuje autorka práce za vhodné věnovat několik stránek moderní historii této země. Události od 90. let navíc mohou nabídnout vhled do vnímání Ukrajiny ve světovém kontextu, což může ovlivnit to, jak na ni deníky, novináři i sami čtenáři nahlíží. V souvislosti s tématem práce je navíc tuto kapitolu vhodné zařadit i proto, že historické podobnosti s ruskou minulostí mohou být v otázce zapojení České republiky do dění na Ukrajině rakouskými redakcemi reflektovány.

Historie novodobé Ukrajiny začíná v roce 1991 rozpadem Sovětského svazu. Ten původně tvořilo celkem patnáct svazových republik, přičemž při rozpuštění tohoto obrovského tělesa se předpokládalo, že jejich hranice zůstanou nezměněné. V Evropě tak v té době vznikl nový stát s rozlohou větší než Francie, ve kterém žilo více než čtyřicet milionů obyvatel. (Kubicek, 2008)

První roky po osamostatnění znamenaly pro Ukrajinu mnoho výzev. Předně budování státu, ekonomické reformy, demokratizace, ale i překonávání regionálních rozdílů s jediným cílem – vytvořit soudržnější národní identitu. Právě rozdrobenost ukrajinské populace, kdy především na východě země – Charkovské, Luhanské a Doněcké oblasti žije značné procento ruské menšiny, o několik desetiletí později sloužila jako záminka k pokusům o odtržení těchto oblastí či výpadům především ze strany Ruské federace. To ale bude podrobněji rozebráno v následujících kapitolách.

Co se týče vývoje, během 90. let došlo na Ukrajině k velkým pokrokům. Bohužel v mnoha otázkách přišlo ale spíše zklamání – hospodářství stagnovalo, politické reformy probíhaly pomalu, země se musela vyrovnávat s ekonomickou mizérií, začaly se prohlubovat sociální problémy. (Kubicek, 2008, str. 141) Obecně se ale období krátce po vzniku samostatné republiky neslo v duchu hledání pozice na světové mapě a směřování země. Zejména během éry prezidenta Leonida Kučmy, který byl ve funkci od roku 1994 až do roku 2005. Ten se zasloužil o to, že Ukrajina se rozhodla v otázce své zahraniční politiky pro takzvanou mnohovektorovost či česky různosměrnost, tedy takový stav, kdy se země neorientovala jednoznačně na Východ ani Západ a snažila se těžit co nejvíce ze vztahů s oběma stranami. Jak zmiňuje slavista Marek Příhoda (in Horký, 2022), Ukrajina díky tomu dosáhla množství dříve jen těžko dosažitelných cílů – překonala část problémů ve vztazích s Ruskou federací, jako například otázku hranic země. Rusko je tehdy poměrně překvapivě uznalo včetně dlouhodobě sporného poloostrova Krym. Zároveň se podařilo rozdělit i černomořskou flotilu mezi obě země a dokonce došlo k oživení vzájemných hospodářských vztahů. Stabilizaci spolupráce mezi zeměmi zastavil až nástup Vladimira Putina do funkce ruského prezidenta.

Mnohovektorovost a obraz Ukrajiny jako mostu mezi Západem a Východem ale podle některých badatelů nebyly tak dogmatické. Už během druhého Kučmova volebního období mělo dojít k údajnému příklonu spíše k prozápadní orientaci země (Kuzio, 2001), přičemž nejvýrazněji mělo být rozdělení Ukrajiny na prozápadní a provýchodní orientaci patrné během prezidentských voleb v roce 2004, kdy proti sobě soupeřili tehdejší premiér s tendencemi klonit se spíše k Rusku Viktor Janukovyč a prozápadní vůdce opozice Viktor Juščenko. Ve volbách tehdy zvítězil proruský Janukovyč, příznivci Juščenka ale volby prohlásili za zmanipulované a tisíce z nich vyrazily protestovat do ulic. Tyto události vešly do dějin pod názvem Oranžová revoluce (oranžová byla barva hnutí Viktora Juščenka). Mohutné protesty následně vedly k opětovnému vyvolání voleb, ve kterých tentokrát zvítězil prozápadní kandidát Juščenko, který se zemi pokoušel přiblížit k Evropské unii. (Walker, 2022, str. 10) Jeho mandát trval do roku 2010, než ho ve funkci vystřídal právě Viktor Janukovyč.

Karina Shyrokykh (2018) ve své práci upozorňuje na to, že orientace novodobé Ukrajiny nikdy nebyla stabilní a jen zdánlivě naplňovala svoji snahu zůstat rovnoměrně mezi Západem a Východem. Už během 90. let se prioritou zahraniční politiky Ukrajiny stala především snaha vyhnout se otevřenému konfliktu s Ruskem. Právě tady se podle ní může mluvit o snaze držet balanc mezi vztahy s oběma stranami, ale aspirace Ukrajiny prosadit si suverenitu a nezávislost společně s přetrvávajícími hrozbami posílily její tendenci se přiklánět spíše k západním strukturám.

S počátkem milénia se politické i ekonomické elity sjednotily v dalším směřování země a začaly se orientovat aktivněji na evropské struktury. Otázka integrace Ukrajiny do Evropské unie se stala prioritou nejen pro zahraniční politiku, ale v podstatě pronikla i do identity země jako takové. (Dragneva, Wolczuk, 2015) Příklon tímto směrem znamenal i strategické omezení partnerských vztahů s Ruskem, které mohly být vnímány jako riziko pro integraci na Západ. K jejich trvalému přerušení ale nedošlo. Naopak, za vlády Viktora Janukovyče v letech 2010–2014 se opět poměrně prohloubily. V této době se dá mluvit o značném vlivu Kremlu na rozhodování ukrajinského vedení, nejpatrněji se to projevilo v procesu přijímání Ukrajinsko-evropské asociační dohody, kterou se Janukovyč nejprve zavázal podepsat, v listopadu 2013, ale od svého rozhodnutí upustil s tím, že by

spolupráce nebyla pro Ukrajinu výhodná. Krátce na to v zemi propukly masivní protesty známé jako Euromajdan, které vyústili až v Janukovyčův pád, jeho uprchnutí do Ruska a anexi Krymu ruskými vojáky. Oproti Oranžové revoluci, jejíž průběh se i považuje spíše za poklidnější, události z Euromajdanu stály život desítky lidí a došlo i na brutální zásahy ze strany kyjevské policie proti demonstrujícím občanům.

Od roku 2014 se tak v rámci země mluví o „Ukrajinské krizi“ (Shyrokykh, 2018), která vedla k daleko většímu příklonu k Západu, Evropě a evropským strukturám a například podle Walkera (2022) nebo Příhody (in Horký, 2022) vedly k eskalaci napětí a vyústění ve válku.

2.1 Anexe Krymu

K anexi poloostrova Krym Ruskou federací, která sama uznala toto území jako součást Ukrajiny v dohodách z 90. let, došlo 21. března 2014. K tomuto kroku značně přispěl chaos a zmatek vyvolaný nepokoji při Euromajdanu z předcházejících měsíců.

Anton Bebler (2015) události ve své práci popsal jako druh hybridní války, kdy se Rusko rozhodlo propojením vojenských a nevojenských prostředků, jako záměrné šíření dezinformací, propagandy, kontroly médií a další, prosadit vlastní dominanci nad tímto územím. Ukrajinou se přitom podle Beblera už tehdy šířily obavy z toho, že Ruská federace se pokusí zemi destabilizovat, které polevily až s nástupem proruského Viktora Janukovyče v roce 2010 k moci a opět se umocnily s jeho útekem v únoru 2014. Země poté totiž zůstala ve stavu jakéhosi silového vakua, čehož se Kreml rozhodl využít k uskutečnění svých plánů k anexi poloostrova. (Bebler, 2015, str. 40)

Tyto plány byly skvěle připravené ze stránky vojenského provedení, ale zároveň poměrně nedotažené v oblasti politické. (ibidem) Samotné intervenci ruských ozbrojených sil předcházelo divoké období, kdy nejprve v krymském hlavním městě Simferopoli došlo 26. února 2014 k protestům podporujícím Rusko a následující den k obsazení vládních budov maskovanými proruskými ozbrojenci. Jejich hlavním požadavkem bylo odtržení Krymské oblasti od Ukrajiny a k naplnění tohoto cíle žádali pomoc z Moskvy. Ozbrojenci

tehdy obsadili i budovu Nejvyšší rady, kde byl na jednání za zavřenými dveřmi zvolen Sergej Aksyonov, sám původem Rus z Moldavska a poslanec za stranu Ruská jednota, novým premiérem Krymu. V té době už se na poloostrově navíc pohybovaly neoznačené vojenské jednotky, které byly později prokazatelně identifikovány jako ruské, přestože Vladimir Putin přítomnost příslušníků své armády v oblasti opakovaně popíral. (Matzek, 2016) Následně, 16. března 2014, došlo k vyhlášení referenda, které obyvatelům poloostrova nabízelo dvě varianty: sjednocení Krymu s Ruskem jako subjektu Ruské federace nebo podpoření Ústavy Republiky Krym z roku 1992 a statusu Krymu jako součásti Ukrajiny. Po ohlášení výsledků, kdy se téměř 97 % voličů mělo údajně přiklonit k první z variant, se oblast 18. března 2014 formálně připojila k Ruské federaci. (Grant, 2015)

Postup, jakým k odtržení oblasti došlo, byl v přímém rozporu s ukrajinskou ústavou, která vyžaduje, aby v případě územních změn došlo k celoukrajinskému referendu, a hlasování uspořádané v rámci Krymu proto nebylo ukrajinskou vládou uznáno jako platné. Bebler (2015) navíc zdůraznil další nedostatky, jako například absence možnosti setrvání poloostrova jako součásti Ukrajiny v tehdejší struktuře nebo nepřítomnost nestranných pozorovatelů, kteří by na průběh referenda dohlíželi.

Anexi poloostrova neuznaly ani západní státy a organizace, které na Rusko v reakci na jeho chování opakovaně uvalily sankce (Matzek, 2015). Ty sice měly na ruskou ekonomiku poměrně silný dopad, ale i přesto žádného výrazného efektu nedosáhly. Naopak, například i přes propad hodnoty rublu či zpomalení růstu HDP, nedošlo v ruských náladách či politice k výraznějším změnám a popularita Vladimira Putina dokonce zaznamenala určité procento navýšení. (Wang, 2015) Poloostrov Krym i přes opakované snahy západních zemí o přinucení Ruské federace k dodržování mezinárodního práva zůstával její součástí.

2.2 Eskalace napětí na Ukrajině

Události z Krymu 2014 by se daly považovat za předzvěst daleko rozsáhlejších destabilizačních tendencí Ruska na území Ukrajiny. Ještě v květnu téhož roku se totiž

velice podobný scénář odehrál i ve východních oblastech země – Luhansku a Doněcku, které se proruští separatisté pokusili pomoci referend také osamostatnit a založit vlastní republiky. Stejně jako v případě Krymu, ani tato referenda nebyla Ukrajinou ani Západem nikdy uznána jako platná. (Walker, 2022)

Během následujících let se Ukrajina, i kvůli neustálým potyčkám na východě země a masivním vojenským cvičením ruské a běloruské armády na hranicích, začala stále více přibližovat západním strukturám. Za první vlaštovky se dá považovat například uzavření smlouvy o partnerství mezi Evropskou unií a Ukrajinou za vlády Petra Porošenka v červnu 2014 nebo dohoda o komplexním balíčku pomoci NATO z července 2016. Právě během Porošenkova funkčního období vznikly i takzvané Minské dohody, které zavazovaly Ukrajinu a východní samozvané separatistické republiky k příměří nebo vůbec první snahy a přípravy na začlenění Ukrajiny do NATO. (Nilsson, Silander 2016) Vedle těchto kroků se Porošenkova vláda vyznačovala i dalším poměrně silným gestem – od začátku svého nástupu do funkce usiloval o konsolidaci ukrajinského národa na etno-nacionalistické platformě a derusifikaci země. Stanovil například kvóty na poměr ukrajinštiny a ruštiny v televizi a rádiích, ukrajinština se stala jediným úředním jazykem a od páté třídy státních základních škol také jediným výukovým jazykem. Ukrajina se v jeho vizi měla stát nacionalistickou zemí s dominantním jazykem ukrajinštinou, a dokonce i uctívající ukrajinskou církev, kterou se Porošenko pokoušel vymanit z područí moskevského patriarchy. Tyto kroky se přirozeně setkaly s negativní odezvou ze strany proruských politiků v zemi i obyvatel především východních a jižních oblastí. (Himka, 2022)

Další zásadní průlom přišel s rokem 2019, kdy se do čela Ukrajiny dostal bývalý herec a komik Volodymyr Zelenský. Ten navázal na Porošenkovu práci zejména v otázce začlenění země do struktur NATO, když Ukrajina v červnu 2020 získala nejvyšší možný partnerský status organizace „enhanced opportunities partner“ (EOP). (NATO, 2020)

Paralelně s tímto děním se ale začalo stále výrazněji stupňovat napětí ve vztazích s Ruskou federací. Ta například v dubnu 2021 uspořádala masivní vojenské cvičení poblíž hranic s Ukrajinou, které mělo být největší od roku 2014. Podle ukrajinských

vládních prohlášení se mělo u hranic země nacházet až 120 tisíc ruských vojáků, přesné číslo ale nebylo možné ověřit. (CSIS, 2021) O několik dní později vydal ruský ministr obrany Sergej Šojgu prohlášení, podle kterého se ruské síly měly ke konci měsíce opět stáhnout. K naplnění scénářů o invazi tak nedošlo, napětí v oblasti ale přetrvávalo i nadále.

Eskalace budoucího konfliktu začala opět nabývat na síle od podzimu 2021, kdy se k hranicím Ukrajiny začaly sjíždět obrovské konvoje ruských jednotek, údajně za účelem dalšího vojenského cvičení. V prosinci pak ruská strana předložila oficiální seznam bezpečnostních požadavků pro zklidnění krize na Ukrajině, ve kterých mimo jiné žádala právní záruky toho, že se Ukrajina nikdy nestane platnou součástí struktur NATO, a zároveň, že se Severoatlantická aliance vzdá jakýchkoliv vojenských aktivit v této zemi i na východě Evropy. (Walker, 2022) Následovala série výměn diplomatických stanovisek, nót, varování, opatření i prohlášení politiků z celého světa, které se pokoušely stále narůstající napětí alespoň zmírnit, když ne úplně zastavit. Součástí byly i vojenské manévry – s narůstajícím počtem příslušníků ruské armády na hranicích s Ukrajinou se zvyšoval i počet příslušníků armád NATO dislokovaných do východních zemí aliance. (ibidem)

I přes veškeré snahy 10. února 2022 začalo největší vojenské cvičení od začátku studené války, ve kterém ruské a běloruské armády trénovaly společné manévry téměř na hranicích Ukrajiny. O necelé dva týdny později, tedy 21. února 2022, oznámil Vladimir Putin, že Ruská federace uznává nezávislost dvou samozvaných lidových republik Doněck a Luhansk, a nařídil svým vojákům přesun na tato území, aby tam plnili „mírové úkoly“, jak situaci sám ve svém projevu definoval.

2.3 Vojenská intervence na Ukrajinu

K invazi na Ukrajinu došlo v ranních hodinách 24. února 2022, kdy její hranice mělo přejít až 190 tisíc ruských vojáků. (Mankoff, 2022, str. 10) Šlo tak o druhou, nikým nevyprovokovanou, Putinovu invazi na ukrajinské území od anexe poloostrova Krym a rozdmýchávání nepokojů na Donbase v roce 2014. Podle oficiálního vyjádření hlavy

Ruské federace byla vojenská intervence ve skutečnosti „speciální operací“, jejíž cílem bylo denacifikovat Ukrajinu, čelit bezpečnostním výzvám ze strany NATO a chránit ruskojazyčné občany, kteří měli opakovaně čelit perzekucím a pronásledování.

Přesto, že podle původních plánů měla země padnout během několika dní, maximálně týdnů, podařilo se Ukrajině něco, co Rusové i mnozí světoví vojenští odborníci považovali za nemožné. Její armáda i obyvatelé v čele s prezidentem Volodymyrem Zelenským se invazním jednotkám dokázali poměrně efektivně bránit, zpomalit je a za podpory západních zemí dokonce z velké části svého území vytlačit zpět na východ země, kde nejostřejší boje pokračovaly i během psaní této práce.

Podle Operational Data Portal, vytvořeným pod hlavičkou Agentury OSN pro uprchlíky, opustilo v důsledku ruského vpádu Ukrajinu od února 2022 do ledna 2023 okolo 7,9 milionu lidí, kteří našli útočiště v některé z evropských zemí. Status dočasné ochrany nebo podobný pak získalo opět k lednu 2023 více než 4,9 milionu z nich. Česká republika na svém území v tomto období registrovala celkem 475 030 uprchlíků se statutem dočasné ochrany, zatímco Rakousko „jen“ necelých 91 tisíc. Přes 6 a půl tisíce civilistů na Ukrajině od začátku války přišlo o život. (ODP, 2023)

Na základě dat získávaných z webových stránek ruského i ukrajinského ministerstva obrany je možné alespoň rámcově získat představu o vojenských ztrátách na obou stranách k lednu 2023. Údajně by se měly pohybovat v řádech sta tisíc. (Statista, 2023) Co se tohoto týče, neexistují přesná data, jednak kvůli bezpečnosti na obou stranách konfliktu a zároveň z propagandistických účelů.

3 Česká republika a přístup k válce na Ukrajině

Stejně jako většina členů Organizace spojených národů, podnikala Česká republika kroky k podpoře Ukrajiny ještě před vypuknutím konfliktu a zastávala poměrně jasný postoj k její podpoře. Například ihned po uznání nezávislosti samozvaných republik Doněck a

Luhansk došlo k předvolání ruského velvyslance Alexandra Zmejevského. Kromě představení stanoviska, ve kterém Česká republika odmítala uznat odtržení Luhanska a Doněcka a i nadále je považovala jako pevnou součást Ukrajiny, byla ruská strana vyzvána k deeskalaci napětí, jinak jí hrozily další ekonomicko-právní kroky. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2022)

Jak už dnes víme, Ruská federace se místo pro deeskalaci rozhodla pro opačnou možnost. Ihned potom, co její ozbrojené složky 24. února 2022 vtrhly na Ukrajinu, byla svolána Bezpečnostní rada státu České republiky, aby projednala další kroky a vytvořila strategii k postupu v otázce konfliktu. Už den nato bylo prostřednictvím tiskové konference českým občanům představeno následující - v reakci na vystupňovanou ruskou agresi došlo k odvolání souhlasu se zřízením Generálních konzulátů Ruské federace v Brně a Karlových Varech, povolání českých velvyslanců v Rusku a Bělorusku zpět do České republiky ke konzultacím, přerušeni fungování českých konzulátů v Jekatěrinburgu a Petrohradu. Kromě diplomatických kroků navíc bylo rozhodnuto i o humanitární a finanční pomoci. Už 25. února tak bylo schváleno poskytnout Ukrajině více než 300 milionů korun na humanitární výdaje. O půl roku později, tedy v srpnu 2022, uvedla Česká tisková kancelář po dotazech na největší organizátory sbírek na Ukrajinu i stát, že Česká republika poskytla Ukrajině finanční dary v hodnotě přes 4 miliardy korun.

V následujících týdnech i měsících začala Česká republika vedle finanční a humanitární pomoci do země posílat také vojenskou techniku a zbraně. K srpnu 2022 měla podle dat zveřejněných Ministerstvem obrany odejít na Ukrajinu vojenská pomoc v hodnotě 3,8 miliardy korun. Přestože se resort pokoušel kvůli bezpečnosti většinu konkrétních informací ohledně dodávek zbraní zatajit, unikaly na veřejnost zprávy například o dodávce tanků, bojových vrtulníků nebo raketometů. Například už v dubnu některá z českých médií referovala o dodávce prvních desítek tanků typu T-72 a starých bojových vozidel pěchoty ještě československé výroby. Resort i ministryně obrany Jana Černochová ale opět žádné konkrétní informace z důvodu bezpečnosti neposkytli. Ze statistik zveřejňovaných Ministerstvem obrany z konce roku 2022 ovšem vyplývá, že ve vojenských kapacitách schází oproti předchozím letům celkem 35 tanků, 45 obrněných

bojových vozidel, 7 systémů těžkého dělostřelectva a 4 bitevní vrtulníky Mi-35. (Ministerstvo obrany ČR, 2022).

Dá se tedy předpokládat, že jde právě o ty kusy těžké techniky, které měly být od začátku války zaslány na Ukrajinu, a vzhledem k tomu, že Česká republika první dodávky zbraní, včetně těch těžkých, otevřeně zvažovala výrazně dříve než některé z dalších států NATO, je pravděpodobné, že se zmínky dostaly i do deníků analyzovaných v rámci této práce.

Za zmínku stojí i gesto z března 2022, kdy Ukrajinu společně navštívili premiéři České republiky, Polska a Slovinska. Šlo v té době o první státnickou návštěvu od začátku ruské agrese. Cesta měla být přínosem především v rovině symbolické, jak kvitovala část médií, během setkání se ale jednalo například i o dalších dodávkách lehkých zbraní nebo vytvoření koalice států pro poskytování azylu uprchlíkům z Ukrajiny, jak prostřednictvím tiskové konference z 16. března 2022 informoval premiér Petr Fiala. Premiérská návštěva Kyjeva v médiích silně rezonovala – některé ji hodnotila pozitivně, jiná ji naopak prezentovaly jako velmi riskantní.

Konflikt na Ukrajině a jeho řešení se staly důležitým tématem i během Českého předsednictví Radě Evropské unie, události této doby ale vzhledem k časovému ohraničení diplomové práce není nutné nijak více rozvádět.

4 Rakousko a přístup ke konfliktu na Ukrajině

Rakousko se v otázce Ukrajiny v mnohých ohledech zachovalo velmi podobným způsobem jako Česká republika. Už den po konfliktu například tamní vláda schválila humanitární pomoc v podobě základního lékařského vybavení a léků. (BMEIA, 2022)

Země rovněž začala poskytovat azyl ukrajinským uprchlíkům, jejich počty ale zdaleka nedosahovaly těch, které zaznamenalo například Polsko, Česká republika nebo pobaltské

státy. Téměř rok po ruské invazi se počet uprchlíků na území Rakouska se statutem dočasné ochrany pohyboval okolo 90 tisíc. (ibidem)

V čem ovšem ležel zásadní rozdíl oproti většině zapojených států, byla otázka dodávek zbraní na Ukrajinu. Zpočátku šlo zaznamenat určitou váhavost i v případě sankcí uvalovaných na Ruskou federaci, po sérii jednání je ale rakouská vláda opakovaně podpořila. (BMEIA, 2022) Co se zbraní týče je Rakousko, kromě Maďarska, jedinou zemí EU, která odmítla na Ukrajinu odeslat vojenskou podporu. Přestože podle opakovaných ujištění rakouské vlády země stojí za Ukrajinou a má enormní zájem na ukončení konfliktu, brání jí v dodávání zbraní její ústavně zakotvená neutralita. Tu si země jako cestu zvolila při obnovování samostatného Rakouska po druhé světové válce, kdy se ve své státní smlouvě zavázala, že se nikdy nestane součástí žádné vojenské organizace a bude se držet po vzoru Švýcarska neutrality.

5 Analyzované rakouské deníky

Rakouská žurnalistika patří podle teorie Hallina a Manciniho (2004) do takzvaného Severo/středoevropského či jiným názvem demokraticko-korporativistického modelu. Ten se vyznačuje častými vzájemnými politickými, kulturními a ekonomickými kontakty v minulosti i přítomnosti, ale rovněž i některými shodnými rysy v oblasti historického vývoje, zejména třeba svým brzkým přechodem k demokracii. S tím také souvisí i poměrně časný vznik a vývoj samostatných mediálních institucí. Dále v jeho případě Hallin a Mancini zmiňují například vysokou čtenost i úroveň novinových nákladů nebo cílení na určitý segment čtenářů zastáváním jim blízkých politických postojů. I díky tomu je zde podle nich silně zastoupen politický paralelismus a stranický tisk. Charakteristickým prvkem je i rozvoj tisku do všech možných oblastí – ve velké míře je tak v zemích Severo/středoevropského modelu zastoupen tisk na celostátní, regionální i lokální úrovni a není výjimkou, že i ty nejmenší obce mají svá vlastní periodika.

Tato diplomová práce se v analýze soustředí na čtyři přední deníky rakouského mediálního trhu – Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard. Všechny z nich

působí na celostátní úrovni a v podstatě nabízí zastoupení všech aspektů Severo/středoevropského modelu. Jejich stručným charakteristikám jsou věnovány následující podkapitoly.

5.1 Wiener Zeitung

Wiener Zeitung byly založeny Johannem Babtistem Schönwetterem z iniciativy císaře Leopolda I. už v roce 1703, tehdy ještě pod názvem Wienerisches Diarium, což z nich činí jeden z nejstarších periodicky vycházejících titulů¹. V roce 1780 se noviny přejmenovaly na Wiener Zeitung a pod tímto názvem vycházejí, s krátkou přestávkou během druhé světové války, až do dnes.

Noviny už od počátku tedy patřily pod rakousko-uherskou, později jen rakouskou vládu. Přesto se v revolučním roce 1848 podařilo tehdejšímu šéfredaktorovi Friedrichu Uhlovi do značné míry prosadit nezávislé zpravodajství, především prostřednictvím verze pro večerní vydání. Od této doby navíc začíná do deníku publikovat i řada známých osobností rakouského kulturního života, díky čemuž si Wiener Zeitung vybudovali silné komentářové i fejetonové postavení až do 21. století. Během druhé světové války deník prakticky zanikl. K jeho obnovení ale došlo už v září 1945, ovšem jen ve velmi zredukované verzi s malým nákladem².

Ke znovuobnovení prestiže došlo v průběhu 60. a 70. let minulého století. V roce 1998 byl Wiener Zeitung vyčleněn z Rakouské státní tiskárny, obdržel formu existence jako společnost s ručením omezeným, přesto deník zůstává i nadále výhradním majetkem rakouské vlády.

Právě i díky tomuto faktu je obsah novin poněkud odlišný od ostatních v této analýze. Vedle klasických rubrik totiž obsahuje například i úřední věstník s informacemi o státní správě, volná pracovní místa nebo třeba změny v obchodním rejstříku. Rovněž jsou

¹ <https://www.wienerzeitung.at/unternehmen/geschichte/2000177-Die-aelteste-bestehende-Tageszeitung-der-Welt.html>

² <https://www.wienerzeitung.at/unternehmen/geschichte/2000177-Die-aelteste-bestehende-Tageszeitung-der-Welt.html>

v rámci této části vyhlašování i insolvence či soudní řízení. I přes fakt, že deník výhradně spadá pod Rakouskou spolkovou republiku, je mezi čtenáři značně oblíbený. Vyznačuje se především konzervativním přístupem.

5.2 Die Presse

Deník Die Presse je druhým nejstarším periodikem v této diplomové práci. Jeho první číslo vyšlo ve Vídni v červenci roku 1848, tedy v době, kdy v Rakouském císařství probíhala revoluce související s feudalismem a Metternichovským absolutismem. Zakladatelem byl vídeňský podnikatel August Zang, který pro svůj nový deník nacházel inspiraci především v Paříži, vzorem se stal mimo jiné třeba i La Presse novináře a politika Émile de Girardina. Zangovou vizí byly noviny, které se po letech tuhé cenzury měly stát orgánem veřejného mínění³.

V průběhu 19. století se titul postupně stále více profiloval v sebevědomější a mocensky uvědomělejší buržoazně-liberální tisk, vrcholem toho byl titul Neue Freie Presse, který vznikl právě z Die Presse. Pod tímto názvem deník vycházel až do roku 1939, než krátce po anšlusu Rakouska k nacistickému Německu došlo k jeho zrušení. Důvodem měly být údajně židovské pozadí deníku a Hitlerova osobní nenávisť vůči „Judenblattu“ už z dob jeho působení ve Vídni⁴.

Po válce noviny, opět pod názvem Die Presse, vzkřísil novinář Ernst Molden. V roce 1946 se mu podařilo získat licenci k vydávání, nezávislé noviny se ale v poválečném Rakousku nesetkaly s velkým úspěchem a vycházely jen jako týdeník do roku 1948. Z finančních problémů noviny zachránil jeho syn Fritz Molden. Díky obchodnímu talentu dokázal nejen zabránit bankrotu, ale postupným rozšiřováním kapacit i portfolia (podařilo se mu například získat pro deník vlastní tiskárnu nebo založit i několik dalších titulů) vybudoval z Die Presse jedno z největších žurnalistických impérií v Rakousku⁵. V 60.

³ <https://www.diepresse.com/9819/gruendung-und-aufstieg>

⁴ Tamtéž

⁵ <https://www.diepresse.com/10765/die-neugruendung-nach-dem-zweiten-weltkrieg>

letech odkoupila 80 procent podílu deníku Spolková obchodní komora, čímž noviny ztratily svou nezávislost. K další změně ve vlastnické struktuře pak došlo v 90. letech, kdy více než poloviční podíl odkoupila společnost Styria Medien AG, které Die Presse patří do dnešních dní⁶.

I přes časté vlastnické i redakční změny si deník Die Presse uchoval své buržoazně-liberální směřování. Jeho orientaci lze označit za klasicky liberální s důrazem na hospodářství volného trhu. Deník také často stojí v opozici vůči směřování deníků Wiener Zeitung nebo Der Standard. Věnuje se všeobecnému zpravodajství z domova i ciziny, důraz je kladen i na kulturní témata a komentářovou žurnalistiku.

5.3 Kurier

Tradice titulu Kurier sahá do roku 1945. Tehdy Americká informační služba v Rakousku založila Wiener Kurier vycházející jednou týdně s cílem vzdělávat rakouské obyvatelstvo v oblasti demokracie. Tento americký týdeník vycházel jen deset let, než jej nahradil deník Neuer Kurier⁷. Titul tehdy od Američanů odkoupil průmyslník Ludwig Polsterer, jednou z podmínek transakce ale bylo, že bude zachována demokratická linie listu⁸. Tu nový majitel zachoval, zároveň ale rozšířil o svou ideu, že noviny by měly sloužit všem vrstvám obyvatelstva. Právě během této doby se začínají v médiu objevovat prvky bulvarizace. V roce 1973 prodal Polsterer Kurier skupině obchodníků a průmyslníků blízkých bankovní společnosti Raiffeisen. Ta titul ostatně drží i do dneška.

Deník se profiluje jako středně liberální až liberální. Kombinuje bulvární a časopisecký obsah, přesto je v Rakousku považován za jedno z velmi kvalitních médií. Oproti jiným deníkům sází především na pestrou fotografickou přílohu.

⁶ Tamtéž

⁷ <https://kurier.at/services/diezeitung/die-geschichte-des-kurier/714.239>

⁸ Tamtéž

5.4 Der Standard

Titul Der Standard je deník se sídlem ve Vídni založený v roce 1988 vydavatelem Oscarem Bronnerem. Je tak vůbec nejmladším vycházejícím periodikem ze čtyř analyzovaných v rámci této práce. Původně se měly noviny zaměřovat především na finance, postupně se ale přetransformovaly a v dnešní době nabízí téměř kompletní zpravodajské spektrum od domácích i zahraničních zpráv, přes komentáře, kulturu až po sport.

Obecně je Der Standard v Rakousku vnímán jako liberální médium, které je zároveň nezávislé na politických stranách, zájmových stranách nebo institucích. Sám sebe považuje za deník určený všem čtenářům, kteří mají vysoké očekávání od komplexního a důkladného zpravodajství a fundovaných komentářů z oblasti ekonomiky, kultury a umění, politiky nebo ke společenskému dění⁹.

Už v roce 2002 se Der Standard díky svému zpravodajskému servisu zařadil vedle deníků Salzburger Nachrichten, Die Presse a Wiener Zeitung mezi nejčtenější média v zemi. (Felt, Erlemann, 2003) Vedle toho je periodikum ceněno i zahraničními médii, které jej vnímají jako „spolehlivý zdroj informací pro ty, kteří chtějí sledovat dění v Rakousku ze zahraničí.“ (ESI, 2007)

⁹ <https://about.derstandard.at/unternehmen/die-chronologie-des-standard-und-derstandard-at/>

6 Praktická část

Tato část práce se zaměřuje na praktickou aplikaci kvantitativní obsahové analýzy při zkoumání mediálního obsahu České republiky ve vybraných rakouských denících. Cílem výzkumu je získat přehled o množství a charakteru zpravodajských článků, které se týkají České republiky a jsou publikovány v rakouských denících v časovém období prvních tří měsíců války na Ukrajině. Analyzovány budou tištěné verze deníků Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard.

Cílem práce je zodpovědět výzkumné otázky týkající se především frekvence výskytu textů o České republice v souvislosti s válkou, nejčastěji prezentované české osobnosti a zdroje, způsob hodnocení českého přístupu a množství vydaných textů. Všechny otázky a hypotézy budou uvedeny a rozvedeny v samostatné kapitole. K získání potřebných dat bude jako metoda využita kvantitativní obsahová analýza. Ta umožňuje systematizovat a kategorizovat obsah médií s cílem poskytnout objektivní a kvantitativní vyjádření výsledků. Zároveň umožňuje srovnání výsledků mezi různými médii a časovými obdobími. (Krippendorff, 2013) Metoda bude rovněž podrobněji popsána na následujících stránkách. Dále bude v rámci této kapitoly představena i metodika využitá pro analýzu získaných dat.

6.1 Metodika

Metodika této práce je založena na kvantitativní obsahové analýze mediálního obsahu. Cílem je analyzovat, jak jsou ve čtyřech předních rakouských denících zpracovávány témata týkající se České republiky v souvislosti s válkou na Ukrajině. Metodiku je možné strukturovat do následujících kroků (Krippendorff, 2013):

1. Prvním krokem je výběr vhodných rakouských deníků. Vybrány byly deníky, které mají větší čtenost a jsou široce distribuovány po celé zemi, v tomto případě Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard.

2. Následujícím krokem je výběr období, které bude zahrnuto do analýzy. Pro tento výzkum je stanoveno období prvních tří měsíců od začátku ruské invaze, tedy 25. únor až 31. květen 2022, protože v tomto rozpětí je stále ještě možné mluvit o určité formě nepřipravenosti na situaci a reakce tak byly převážně za Českou republiku než jako součást koordinovaných kroků v rámci mezinárodních institucí a společenství.
3. Pro analýzu jsou vybrány jen články týkající se České republiky v souvislosti s válkou a děním na Ukrajině, která vypukla 24. února 2022.
4. Následně je třeba definovat kategorie, které budou použity pro kódování obsahu článků. Tyto kategorie se budou týkat například témat, která jsou v člancích zahrnuta, jazyka použitého v textu, množství prostoru, kterému je věnováno každé téma a další.
5. Po definování kategorií následuje kódování dat. To zahrnuje zaznamenávání informací o každém článku týkajícího se České republiky z daného vzorku v daných kategoriích. To je možné provádět manuálně nebo s pomocí specializovaného softwaru pro kvantitativní analýzu obsahu.
6. Závěrečným krokem je analýza dat. Po dokončení kódování budou data analyzována pomocí kvantitativní obsahové analýzy a její výsledky dále rozvíjeny a diskutovány.

6.2 Kvantitativní obsahová analýza

Za otce moderní obsahové analýzy je považován americký sociolog Bernard Berelson. Poprvé metodu popsal ve své knize *Content Analysis in Communication Research* (1952) jako výzkumný postup, který umožňuje systematické a objektivní hodnocení komunikace. Zároveň tvrdil, že obsahová analýza se soustředí na obsah sdělení, nikoli na proces komunikace.

Výchozím pojetím kvantitativní obsahové analýzy pro tuto diplomovou práci ovšem bude to, se kterým ve své práci přišel Klaus Krippendorff, který na Berelsona navázal a jeho

koncept rozšířil. Obsahová analýza je podle něj systematický a kvantitativní postup kategorizace a popisu obsahu komunikace, který umožňuje poskytnout objektivní a kvantitativní vyjádření výsledků. Krippendorffova teorie se vyznačuje tím, že se snaží zachytit všechny aspekty komunikace a způsoby, jakými jsou informace v obsahu zpracovávány. Zároveň se pokouší identifikovat, kategorizovat a kvantifikovat komunikační obsah na základě jednotlivých prvků, které jsou zahrnuty v textu, zvuku, obrazu nebo jiných formách mediálních sdělení. Zahrnuje tedy širokou škálu vstupů, jako jsou slova, fráze, zvuky, obrazy, gesta, tóny a mnoho dalších. (Krippendorff, 2013)

Krippendorff také zdůrazňuje důležitost kontextu, ve kterém jsou informace prezentovány, a způsobu, jakým jsou interpretovány různými příjemci. To znamená, že analýza musí zohledňovat nejen obsah samotný, ale také širší kontext, jako jsou kulturní, sociální a politické faktory, které ovlivňují způsob, jak jsou informace vytvářeny a interpretovány. Vedle toho je v Krippendorffově pojetí kladen velký důraz na důležitost vytvoření kódovacích schémat a definic kategorií, aby byl proces analýzy co nejvíce objektivní. (ibidem)

Jednou z dalších charakteristik obsahové analýzy podle Klause Krippendorffa je její nezávislost na osobě výzkumníka. Metoda tak poskytuje náhled na zkoumaný fenomén, který není zatížen předsudky nebo názory osoby, která daný výzkum provádí. Aby tohle tvrzení platilo, jsou podle Krippendorffa klíčové dva faktory výzkumu – validita a replikovatelnost. (Krippendorff, 2013, 18)

Obsahová analýza má oproti jiným výzkumným metodám hned několik výhod. Jako přední definoval Krippendorff (2013) tyto:

1. Objektivita: Díky pečlivě definovaným pravidlům pro kódování a analýzu dat lze dosáhnout vysoké úrovně objektivity a reprodukovatelnosti výsledků.
2. Reprezentativita: Obsahová analýza umožňuje zkoumat velké množství dat, což může vést k reprezentativním závěrům o výskytu určitého obsahu v daných médiích.

3. Srovnatelnost: Obsahová analýza umožňuje srovnávat data z různých médií a časových období, což může poskytnout informace o trendech a změnách v mediálním obsahu.
4. Systematičnost: Metoda obsahové analýzy má pevný a systematický rámec, což umožňuje výzkumníkům reprodukovat výsledky a porovnávat výzkumy prováděné jinými výzkumníky.
5. Všestrannost: Obsahová analýza může být použita k analýze různých typů dat, včetně textu, obrazů, zvuků, videí a dalších médií.

Přirozeně ale existují i nevýhody spojené s touto metodou. Uvědomoval si je i Krippendorff (2013) a rovněž je v rámci své knihy definoval. Mezi přední nevýhody této výzkumné metody řadí:

1. Omezení na viditelný obsah: Obsahová analýza se omezuje na to, co je viditelné a hmatatelné, a nezahrnuje skryté významy nebo názory.
2. Riziko zkreslení výsledků: Když výzkumník určuje kategorie pro analýzu, může dojít ke zkreslení výsledků. Kategorie by měly být vytvořeny na základě výzkumné otázky, ale to nemusí být vždy možné.
3. Náročnost a náklady: Provádění obsahové analýzy může být časově náročné a nákladné, zejména pokud se jedná o rozsáhlé výzkumné projekty.
4. Omezená generalizovatelnost: Výsledky obsahové analýzy jsou specifické pro konkrétní kontext a nemohou být vždy generalizovány na jiné situace.
5. Závislost na subjektivním rozhodování: Výběr kategorií pro analýzu závisí na subjektivním rozhodování výzkumníka, což může vést k nesouladu mezi různými analýzami.

Krippendorff tedy uznává, že určité nevýhody metody obsahové analýzy existují, přesto ji lze stále považovat za velmi užitečnou, protože může výzkumníkům poskytnout cenné poznatky. Tvrdí, že je důležité být si vědom omezení metody a zvolit vhodné řešení pro danou výzkumnou otázku. (Krippendorff, 2013) Z tohoto důvodu nezdůrazňuje nevýhody příliš silně, ale spíše se snaží ukázat, jak je možné je řešit a překonávat.

Vzhledem k výše uvedeným poznatkům je obsahová analýza pro výzkum této diplomové práce jako výzkumná metoda vhodná především proto, že umožňuje systematické a objektivní kategorizování obsahu mediálních textů a jeho kvantitativní zpracování. Metoda se zaměřuje na výzkum významu sdělení v médiích, což je přesně to, co hledáme při analýze mediálního obrazu určité země v tisku jiné země. Tato metoda také umožňuje srovnání výsledků mezi různými médii a časovými obdobími, což poskytuje komplexní pohled na to, jak se mediální obraz České republiky ve vybraných rakouských denících měnil a vyvíjel.

6.3 Cíle a témata práce, výzkumné otázky a hypotézy

Cílem této diplomové práce je prostřednictvím kvantitativní obsahové analýzy zjistit, jaký mediální obraz České republiky nabízely svým čtenářům vybrané rakouské deníky první tři měsíce od vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu v únoru 2022. Práce se tedy snaží najít a popsat, jaká klíčová témata se v nejčtenějších periodikách v Rakousku vztahovala k České republice během stanoveného období a jak se prezentace lišila v rámci deníků.

K naplnění stanoveného hlavního cíle je nutné s pomocí zvolené výzkumné metody zanalyzovat, jakým způsobem jednotlivé deníky o České republice v souvislosti s děním na Ukrajině referovaly, v jakých souvislostech nejčastěji, koho z českých zástupců nebo představitelů čtenářům nabízely nejvíce a jaké další experty uváděly.

Tématem práce tedy je mediální zobrazování České republiky v souvislosti s ruskou válkou na Ukrajině v rámci vybraných deníků neutrálního Rakouska. Právě specifická situace, která v Evropě od konce 2. světové války nemá obdoby, je v souvislosti s tématem této diplomové práce zajímavá z několika důvodů. Předně, jedná se mediální obraz země, která se rozhodla podpořit jednu z válčících stran, v tisku země, která si právě od 2. světové války udržuje vojenskou neutralitu. V souvislosti s mezinárodními vztahy je tak toto téma velice relevantní, protože mediální obraz dané země může mít vliv na vnímání a postoj k této zemi ze strany ostatních zemí a jejich obyvatel. Zkoumání tématu se tak zaměřuje na pochopení prezentace Česka v souvislosti s válkou, navíc ještě

v médiích v neutrální zemi, a jaké mohou být případné důsledky těchto prezentací pro vztahy mezi Českou republikou a Rakouskem.

Výzkumný problém se tedy zabývá snahou především zjistit, jaký byl mediální obraz České republiky ve vybraných rakouských denících první tři měsíce od vypuknutí konfliktu na Ukrajině v únoru 2022. Kromě toho se zabývá i tím, jaké prvky byly použity při tvorbě mediálního obrazu nebo jaký byl vztah mezi prezentací České republiky v rakouském tisku a politickým postojem Rakouska k válce na Ukrajině.

Na základě definovaného cíle, tématu a výzkumného problému práce byly definovány následující výzkumné otázky (VO), ke kterým náleží tyto hypotézy (H):

- VO1: Kdy se ve vybraných denících objevují první články o České republice ve spojitosti s válkou na Ukrajině?
 - H1: První články se objevují už dva dny po ruském vpádu na území Ukrajiny, tedy 26. 2. 2022, protože se tou dobou v ČR otevřely první uprchlické tábory postavené HZS ČR a přišly konkrétní návrhy i kroky ze strany české vlády, jak Ukrajině pomoci.
 - H2: Jako první vydal články deník Die Presse, protože oproti jiným analyzovaným periodikům klade větší důraz na zahraniční zpravodajství.
 - H3: Jako poslední z analyzovaných periodik vydal články deník Wiener Zeitung, protože se jedná o tisk rakouské vlády a největší důraz klade na informace týkající se domácí politiky a zpravodajství.
- VO2: V jaké souvislosti se o ČR v případě války na Ukrajině psalo nejčastěji?
 - H4: Nejčastěji se o ČR psalo v souvislosti s vojenskou pomocí, protože Česko bylo jednou z prvních zemí, která dodávky vojenského materiálu zbraní ohlásila a zrealizovala. Zároveň vojenská pomoc mohla být akcentována v kontrastu k rakouské neutralitě.
 - H5: Druhou nejčastější konotací bylo přijímání uprchlíků v Česku, protože se jedná o druh humanitární pomoci, která rakouskou společností silně rezonuje.

- H6: Další často uváděnou souvislostí byl historický pohled, tj. uvádění paralel současné ruské okupace Ukrajiny s obsazením Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968.
- VO3: Kdo z představitelů ČR byl v souvislosti s válkou na Ukrajině v rakouském tisku uváděn nejčastěji?
 - H7: Deníky nejčastěji zmiňovaly premiéra Petra Fialu, protože, oproti prezidentu Miloši Zemanovi, aktivně veřejně vystupoval a jako předseda vlády byl hlavní tváří českého postupu v souvislosti s válkou na Ukrajině.
 - H8: Deníky často zmiňovaly i ministryni obrany Janu Černochovou v souvislosti s vojenskou pomocí a ministra zahraničních věcí Jana Lipavského v souvislosti s diplomatickými kroky.
- VO4: Jakým dalším osobám dávaly rakouské deníky v této souvislosti prostor?
 - H9: Často se objevovali vojenští experti, kteří komentovali české kroky.
 - H10: Prostor dostávali i historici z obou zemí, aby okomentovali dění v souvislosti s českou zkušeností se Sovětským svazem a okupací ze srpna 1968.
 - H11: Prostor dostávali zástupci českého velvyslanectví ve Vídni, protože diplomatická delegace v Rakousku zastupuje Českou republiku a je možné předpokládat, že některé dotazy ze strany médií byly kladeny právě ambasádě.
- VO5: Který z deníků se ČR v souvislosti s děním na Ukrajině věnoval nejvíce?
 - H12: Nejvíce se ČR věnoval deník Die Presse, protože klade velký důraz na zahraniční zpravodajství.
 - H13: Deníky Der Standard a Wiener Zeitung se ČR věnovaly podobně často, protože oba kladou důraz více na domácí dění než na zahraniční.
 - H14: Nejméně se ČR v souvislosti s válkou na Ukrajině věnoval deník Kurier, protože se jedná spíše o bulvární a časopisecký formát, který klade důraz především na fotografie a domácí dění.

Výběr a řazení výzkumných otázek odráží pořadí, v němž bude analýza probíhat. Formulace uvedených hypotéz vychází převážně z charakteristik jednotlivých deníků a témat i osobností, které pronikly do většiny světových médií v obdobných podobách, jaké hypotézy předpokládají.

6.4 Vzorek analýzy

Cílovou populaci pro tuto diplomovou práci tvoří čtyři nejčtenější tištěná média v Rakousku – Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard. Důvodů k výběru těchto periodik byla celá řada. Předně, jedná se o skupinu nejčtenějších titulů, které zároveň vycházejí na území celé země a jsou tak dostupné všem obyvatelům bez ohledu na to, v jaké ze spolkových zemí žijí. Všechny čtyři deníky jsou zároveň distribuovány i prostřednictvím takzvaných „Sonntagsstandln“ (v některých oblastech jsou typičtější názvy jako Zeitungstasche nebo Stummer Verkäufer, které je možné přeložit jako „taška na noviny“ a „tichý prodavač“), které v Rakousku slouží především pro prodej novin o víkendech a svátcích, kdy jsou trafiky i obchody v zemi zavřené, ale i pro běžný týdenní prodej. Potenciální čtenáři tak mají větší možnost tituly získat a to i v oblastech, kde jsou málo rozšířené poštovní či novinové služby.

Dalším důvodem k výběru těchto titulů byla jejich tematická i čtenářská různorodost. Každý z deníků má jiné zázemí a směřování, jak bylo popsáno v kapitole věnované jejich charakteristikám, čímž rovněž oslovují různé čtenářské vrstvy a je velmi pravděpodobné, že každý jednotlivý titul se tématu České republiky v souvislosti s ruskou válkou na Ukrajině věnoval poněkud odlišně. Jinými slovy tak díky tomu mohou poskytnout přehled o tom, jak byla zpravodajská kampaň o České republice a válce na Ukrajině prezentována v různých oblastech rakouské společnosti.

Die Presse je jeden z nejstarších rakouských deníků a má vlivnou pozici v politické a ekonomické sféře Rakouska. Der Standard je považován za hlavní liberální deník Rakouska a je známý pro svůj kritický přístup k vládním politikám. Kurier je populární rakouský deník s více než 500 000 čtenáři a zaměřuje se na širokou škálu zpráv a témat včetně zpravodajství z oblasti kultury a zábavy. Wiener Zeitung je státní deník Rakouska

a zaměřuje se na zpravodajství z oblasti politiky a hospodářství a je považován za významný zdroj zpráv pro vládní úřady a instituce.

Vzhledem k rozmanitosti a vlivu těchto deníků na rakouskou společnost by jejich analýza mohla poskytnout zajímavé poznatky o tom, jak jsou zprávy o konfliktu na Ukrajině a jejich spojení s Českou republikou prezentovány různými mediálními institucemi v Rakousku.

Analýza titulů probíhala na všech vydáních od 25. února 2022 do 31. května stejného roku. Konečné datum bylo stanoveno, aby vycházelo na konec celého měsíce. Zahrnuty byly i speciální víkendové přílohy. Počáteční datum pro analyzovaný časový rámec bylo stanoveno až na následující den po vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu, protože je předpoklad, že kvůli uzavěre nebyl prostor informace o útoku do vydání deníků pro 24. únor otisknout, a zároveň se lze domnívat, že i kdyby invaze přesto prostor v denících získala, věnovala by se pozornost spíše domácím reakcím. Pokud by deníky pokrývaly témata případné humanitární či jiné pomoci už v ten den, je velice pravděpodobné, že by se téma vztahovalo jen na tu zamýšlenou rakouskou vládou, naopak zaměření na sousedy by bylo pravděpodobné jen velmi málo, protože rozhodnutí přicházela po dlouhých zasedáních vládních činitelů, a vzhledem k vytížení redakcí samotnou invazí by bylo kapacitně velmi náročné sledovat i dění tímto směrem. Závěrečné datum analýzy pak bylo stanoveno, aby časový rámec splňoval délku tří měsíců od vypuknutí okupace, čímž zahrnuje první a s níž nekoordinované reakce České republiky, následně reakce podniknuté ve spolupráci či s posvěcením dalších zemí nebo mezinárodních organizací až po ty uskutečněné výhradně v rámci společného postupu Evropy vůči ruské invazi na Ukrajinu.

6.5 Jednotky analýzy

Klaus Krippendorff ve své knize "Content Analysis: An Introduction to Its Methodology" (2013) definuje jednotky obsahové analýzy jako nejmenší analyzovatelné díly textu, které jsou součástí zpracovávaného celku. Tyto díly mohou být slova, věty, odstavce, celé

články nebo jiné jednotky, které jsou definovány v rámci konkrétního výzkumného projektu.

Krippendorffova teorie obsahuje celou řadu způsobů, jakými lze definovat jednotky analýzy, včetně slov, frází, vět, odstavců, stránek nebo celých dokumentů. V každém případě je klíčové, aby jejich definice byla taková, aby byly relevantní pro zkoumaný problém a odpovídaly na výzkumné otázky. V případě této diplomové práce jsou jednotkami obsahové analýzy jednotlivá vydání deníků Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard publikovaná od 25. února do 31. května 2022. Do analýzy bylo zahrnuto celé vydání s výjimkou časopisových příloh, které se většinou týkaly reklamních sdělení či témat věnujícím se výhradně Rakousku a nesouvisejících s předmětem analýzy a sportu. Jednotlivá vydání deníků jsou vhodnými jednotkami analýzy, protože se jedná o části, které můžeme sledovat v čase a porovnávat mezi sebou.

Všechny výtisky byly pro potřeby obsahové analýzy rozděleny na ucelené a vzájemně rozeznatelné jednotky obsahu označované Klausem Krippendorffem (2013) jako „sampling units.“ Tyto jednotky definuje jako navzájem na sobě nezávislé, přesto nevyklučuje, že kvůli tendencím čtenářů tvořit určité vztahy mezi články publikovanými v rámci jednoho tématu, nelze stoprocentně trvat na absolutní vzájemné nezávislosti. V případě analýzy pro tuto diplomovou práci byly jako „sampling units“ označovány jednotlivé zprávy publikované prostřednictvím vybraných periodik, kdy se za každý takto označený formát považuje graficky ohraničený celek obsahující titulek a perex nebo text.

Stanovené „sampling units“ byly dále rozděleny na ještě menší části obsahu zvané „recording units“. Tyto jednotky se identifikují v rámci „sampling units“ a jsou to části, které jsou při obsahové analýze klasifikovány a přiřazovány do příslušných kategorií. Krippendorff (2013) v případě „recording units“ upozorňuje na skutečnost, že na rozdíl od „sampling units“ může výzkumník pozorovat jejich rozdělení v samotném průběhu obsahové analýzy. Jejich vymezení totiž závisí na popisu nebo alespoň snaze o něj ze strany toho, kdo analýzu provádí. V této diplomové práci byly jako „recording units“ označovány jednotlivé zmínky o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině.

Pro určení „recording units“ je ale potřeba pracovat i s konceptem takzvaných „context units“, které Krippendorff definuje jako části textu, které jednotlivé „recording units“ popisují. Jedná se tedy o určitá symbolická, obrazná i jiná vyjádření v obsahu, která umožňují právě „recording units“ určit a zařadit je do příslušné kódovací kategorie. Pro potřeby této analýzy byly jako „context units“ vnímány všechny odkazy na dění na Ukrajině a Českou republiku, či její obyvatele, zástupce, techniku, materiál atd., v časovém ohraničení popsaném výše. Tedy články, které Českou republiku zmiňovaly v souvislosti s děním na Ukrajině vyvolaným ruskou invazí v únoru 2022.

6.6 Sledované kategorie a proměnné

Aby bylo možné získat statistické výstupy odpovídající na stanovené výzkumné otázky, je nutné jednotkám popsaným v předcházející podkapitole přiřadit číselné hodnoty, které odpovídají kategoriím nastaveným v kódovací knize. To se uskutečňuje v rámci procesu kódování.

Jednotlivé sledované kategorie byly nastaveny tak, aby byly relevantní pro výzkumný problém této diplomové práce. Důležité při tom bylo, aby všechny byly vzájemně vyčerpávající a vylučující. Jinými slovy bylo nutné nastavit parametry kategorií tak, aby všechny prvky obsahu, který je zkoumán, mohly být přiřazeny k jedné z nich.

Aby mohly být články související s výzkumným problémem této práce zařazeny do analýzy, musely nejprve splňovat základní kritéria zvoleného vzorku – musely to tedy být texty publikované v rámci čtyř vybraných médií v období od 25. února do 31. května 2022, které zmiňovaly Českou republiku v souvislosti s ruskou válkou na Ukrajině. Pokud text těmto podmínkám vyhovoval, byly do kódovací knihy nejprve zaneseny jeho identifikátory, které byly následující:

- 1) Datum vydání;
- 2) Název deníku;
- 3) Číslo stránky;

- 4) Plocha článku;
- 5) Titulek;
- 6) Autor;
- 7) Žánr;

Následně pak byly sledovány a zaneseny údaje týkající se obsahu analyzovaných článků:

- 8) Téma článku;
- 9) Představitel ČR;
- 10) Další zdroje;
- 11) Hodnocení ČR;

Celkově tak bylo sledováno u každého článku 11 kategorií, kterým byly zároveň určeny i hodnoty, které mohou nabýt. Tradičně bývají tyto hodnoty vyjadřovány číselným záznamem, v případě této analýzy ale budou, vzhledem ke stanoveným cílům i faktu, že se jedná o analýzu v cizím jazyce, hodnoty zastupovány slovně, čímž bude předcházeno případným chybným přiřazením. Výjimku tvoří přirozeně ty údaje, u kterých je uvedení číselných hodnot nezbytné, tedy u kategorií „datum“, „číslo stránky“ a „plocha“.

Údaje pro identifikátory budou získávány z jednotlivých periodik, protože v nich bývají standardně uváděny s výjimkou kategorie „plocha“. Ta bude zaznamenána v cm^2 na základě ručního měření délek stran, ze kterých bude následně vypočítána plocha samotná. Toto řešení se jeví jako nejvhodnější zejména proto, že německý jazyk má svá určitá gramatická specifika a bylo by obtížné určit, jakým způsobem počítat jednotlivá slova v otištěných textech a zároveň by analýzu výrazně časově ztížilo. Kromě toho, velikost článku čtenář často odhaduje spíše vizuálně, například podle velikosti písma titulků a i proto je měření délek vhodnější. Do měření plochy v této analýze budou zahrnuty i fotografie vydané společně s článkem, protože některá média pracují s obrazovým

obsahem daleko víc než jiná a i fotografie je považována za součást informace přenášené textem.

U kategorie „žánr“ bude rozlišováno mezi hodnotami „zpravodajství“ a „publicistika“, které bývají, jak ukázal předvýzkum, v titulech zpravidla rozlišené a označené. Pokud dojde k výjimce, bude hodnota do kategorie přiřazena na základě toho, zda zpráva obsahuje prvky charakteristické pro zpravodajství (stručnost, konkrétnost, objektivita, neutrální výrazy, neosobnost,...) nebo publicistiku (hodnotící výrazy, názory, komentování,...). Hodnoty doplňované do kategorie „číslo stránky“ budou odečítány z horních či dolních okrajů stran, pokud bude některý z textů svým rozsahem zasahovat na více z nich, bude jako hodnota uvedena ta stránka, kde je otištěný začátek, tedy alespoň titulek s perexem nebo první větou. Ostatní hodnoty v kategoriích týkajících se identifikace textů by neměly být nijak matoucí a není tedy třeba je dále specifikovat.

U „tematické kategorie“ článku budou nastaveny následující hodnoty:

- Armáda;
- Humanitární pomoc;
- Ekonomická pomoc;
- Pomoc uprchlíkům;
- Historie;
- Energie;
- Ekonomika;
- Diplomacie;

Pod hodnoty uváděné jako „armáda“ spadají jak záležitosti týkající se české armády nebo ukrajinské armády s jasnou spojitostí s Českou republikou a děním na Ukrajině, tak i záležitosti související s vojenskou technikou nebo pomocí. V případě „historie“ se bude jednat o články, které se budou zabývat historickými paralelami jako například k okupaci Československa v roce 1968 či Mnichovské dohodě z roku 1938. Rámec „ekonomická

pomoc“ souvisí s veškerou finanční a ekonomickou pomocí poskytnutou českou stranou Ukrajině či jejím obyvatelům, kteří v zemi zůstali, a to stejné platí i o „humanitární pomoci“. Naopak u „pomoci uprchlíkům“ půjde o všechnu pomoc poskytnutou lidem přecházejícím z Ukrajiny na české území. „Ekonomika“ se týká všech zpráv, které nějakým způsobem pokrývají ekonomické dopady na Českou republiku ať už v kontextu války jako takové nebo dopadů podniknutých kroků. V případě „energií“ pak zase půjde o články týkající se především ropy a zemního plynu dodávaného z Ruska a následků jejich výpadku. „Diplomacie“ slouží jako rámec pro zprávy věnující se diplomatickým krokům podniknutým vůči Ukrajině nebo Rusku v souvislosti s probíhající válkou. V případě, že článek bude tematicky spadat do rámců „ekonomika“ i „energie“, bude zařazen podle toho, pod jakou rubrikou jej publikovalo samotné periodikum. Pokud dojde k prolnutí některých jiných hodnot, například „historie a vojenské pomoci,“ které navíc nemají vlastní rubriku, bude článek hodnocen podle celkového vyznění kontextu.

V kategorii „představitel ČR“ budou sledovány následující aspekty:

- Jméno;
- Funkce;

„Jméno“ bude uváděno v běžném formátu jméno, příjmení a v případě, že došlo k „poněmčení“, tedy odstranění české interpunkce nebo skloňování u ženských variant, budou zaneseny ve formátu českém. „Funkcí“ se pak rozumí ta pozice či funkce, která byla uvedena, nebo taková, kterou osoba zastávala v době, kdy o ní byl článek v novinách otištěn.

U kategorie „další zdroje“ jsou rámce nastaveny podobně jako v případě předchozí uvedené kategorie, jen jsou rozšířeny ještě o hodnotu „národnost“. Pokud nebude v článku explicitně zmíněna, bude doplněna na základě dohledatelných informací například z internetu.

Poslední vyhodnocovanou kategorií je „hodnocení ČR“, ve které bude na výběr z možností:

- Pozitivní;

- Neutrální;
- Negativní;

Tyto rámce budou vyhodnocovány na základě celkového vyznění článku. Jako „neutrální“ vůči České republice či jejímu postoji a krokům bude označen text, který nenese žádné prvky hodnocení. Autorka práce si je vědoma, že v případě psaného textu není možné vždy vyhodnotit skrytý kontext jako například sarkasmus či nadsázku. Proto bude každý text posuzován podle prvního vyznění jaké vůči většině čtenářů mohl mít. Za „pozitivní“ vůči České republice se bude považovat text, který vyzdvihuje kroky či pomoc v souvislosti s válkou na Ukrajině, nebo bude v pozitivním kontextu dáván do kontrastu s dalšími informacemi v článku. Naopak za „negativní“ budou označovány zprávy a komentáře kritizující Českou republiku či například upozorňující na její závislost na Ruské federaci v kontextu postupu vůči ní v souvislosti s agresí na Ukrajině.

Výše popsané nastavení kategorií bylo formulováno tak, aby bylo relevantní pro specifický typ obsahu, který bude zkoumán, a mělo by tedy být sestaveno tak, aby odráželo specifické aspekty tohoto obsahu, které jsou pro analýzu důležité.

Před samotnou analýzou byl proveden ještě předvýzkum na menší části vzorku, konkrétně na novinových článcích z března 2022 ze všech zkoumaných periodik. Tento vzorek byl vybrán náhodně a cílem bylo ověřit vhodnost a správné vymezení kategorií kódovací knihy. Kromě toho bylo právě během předvýzkumu nutné ověřit i to, zda nastavená kritéria dokážou dostatečně pokrýt všechny vlastnosti analyzovaných článků, nebo zda nejsou v některých aspektech nedostatečná a kritéria by bylo potřeba upravit. V tomto směru předvýzkum žádné takové nedostatky neodhalil.

Po dokončení předvýzkumu pak bylo možné přistoupit k samotné analýze. Ta byla prováděna na článcích otištěných v periodikách Wiener Zeitung, Die Presse, Kurier a Der Standard od 25. února do 31. května 2022. Všechna analyzovaná média byla dostupná v tištěné verzi prostřednictvím Velvyslanectví České republiky ve Vídni, které výtisky k analýze zapůjčilo. Test shodnosti postupu práce mezi více kodéry, ani test shodnosti postupu jednoho kodéra v čase provedeny nebyly, protože analýzu pro tuto diplomovou

práci vypracovávala jen jedna osoba – autorka. Navíc je pravděpodobné, že všechny případné nesrovnalosti byly dostatečně objasněny v průběhu předvýzkumu, což se týkalo i nastavení operacionalizace všech sledovaných kategorií a jejich jednoznačného popisu.

Analýza trvala necelých 73 hodin a celkem bylo v jejím rámci prozkoumáno 344 výtisků deníků Der Standard, Die Presse, Wiener Zeitung a Kurier publikovaných ve sledovaném období.

Kódovací kniha i kódovací matice byly vytvořeny v programu Microsoft Excel. Stejný program byl použit i při následném zpracování dat a grafů.

7 Mediální obraz České republiky

Tato kapitola bude věnována výsledkům obsahové analýzy celkem 71 článků týkajících se České republiky a dění na Ukrajině, které byly otištěny v denících Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung v období od 25. února do 31. května 2022. Analýza byla provedena s cílem zjistit, jak tyto deníky informovaly své čtenáře o situaci na Ukrajině společně s postoji a kroky České republiky v této souvislosti.

V rámci analýzy byla zkoumána široká škála faktorů, jako jsou témata článků, způsob prezentace informací, výskyt expertů a jejich názory, hodnocení České republiky a další. V následujících podkapitolách budou tyto faktory prezentovány a diskutovány podrobněji. Důraz bude kladen na identifikaci trendů a vzorců v zobrazování České republiky v souvislosti s děním na Ukrajině v analyzovaných denících.

Výsledky této analýzy jsou důležité nejen z hlediska informovanosti čtenářů, ale také z hlediska vztahů mezi Rakouskem a Českou republikou a celkově mezi zeměmi Evropské unie. Zdůraznění určitých témat a názorů může mít vliv na veřejné mínění a vnímání dané situace. Na základě výsledků této obsahové analýzy tak bude možné alespoň částečně posoudit, jak deníky přispěly k informování a ovlivňování veřejného mínění o situaci na Ukrajině a o postoji České republiky v této souvislosti.

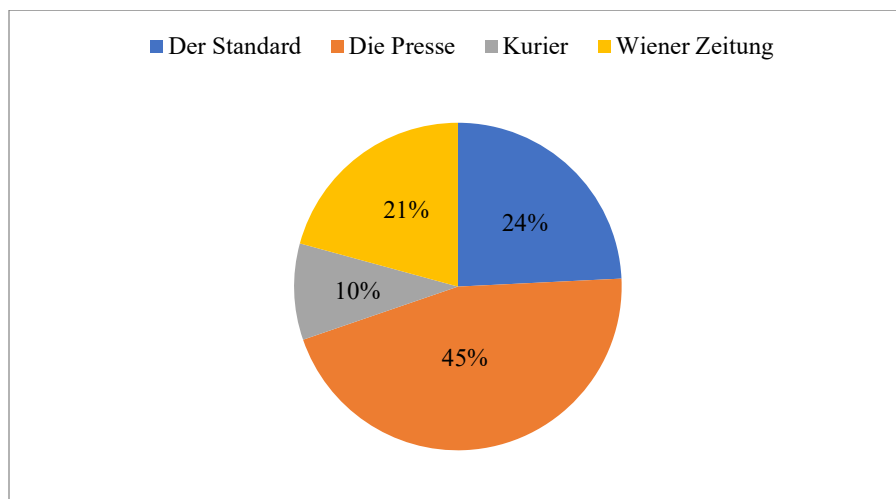
Všechna získaná data byla prostřednictvím programu Excel převedena do statistické podoby, ze které vznikly následující grafy zobrazující poměry a počty jednotlivých sledovaných aspektů textů.

7.1 Prostor věnovaný článkům

Během sledovaného období bylo tedy celkově zanalyzováno 71 článků (18 vydaných v Der Standard, 25 prostřednictvím Die Presse, 11 na stránkách Kurier a 17 ve Wiener Zeitung) týkajících se České republiky a jejím zapojení do války na Ukrajině. Jejich celková plocha činila 25 235 cm² (plocha v rámci Der Standard byla 6 117 cm², v Die Presse 11 476 cm², Kurier 2 406 cm² a ve Wiener Zeitung 5 236 cm²). Vyjádřeno

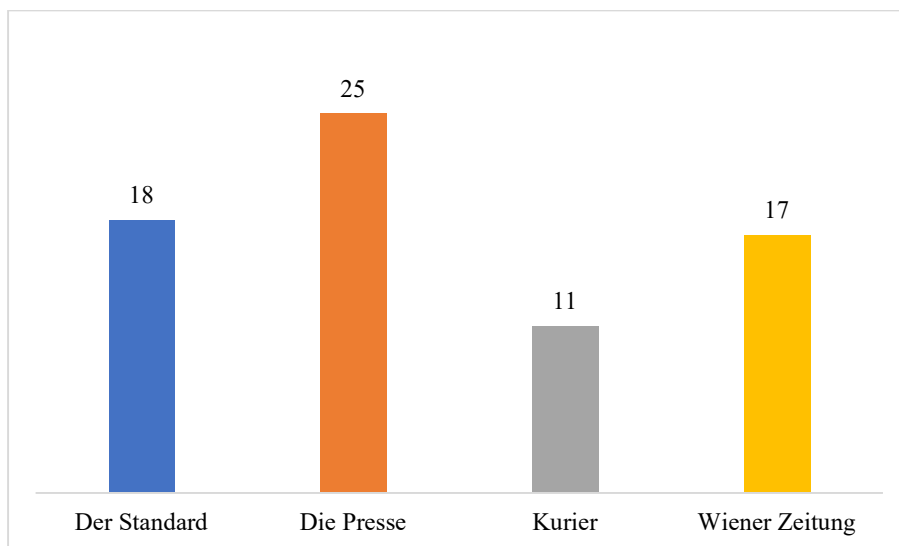
procentuálním poměrem tedy největší prostor z celkové plochy tématu věnoval deník Die Presse (45 %), následoval Der Standard (24 %), Wiener Zeitung (21 %) a Kurier (10 %).

Graf 1 - Procentuální poměr plochy věnované deníky z celkového součtu

Důvodem je předně to, že právě Die Presse podle předpokladů vydal zároveň nejvíce článků týkajících se tématu analýzy. To je možné odůvodnit tím, že na rozdíl od zbylých titulů zkoumaných v této práci, klade Die Presse skutečně zvýšený důraz na zahraniční dění, což ukazuje i náskok v počtu otištěných článků o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině. Naopak deník Kurier se soustředí převážně na domácí zpravodajství, které je navíc silně ovlivněno prvky bulvarizace, a obrazovou stránku. Pořadí prostoru se tak, jak znázorňuje graf č. 2, nemění ani v případě počtu otištěných textů – Die Presse jich publikoval 25, Der Standard 18, Wiener Zeitung 17 a Kurier 11.

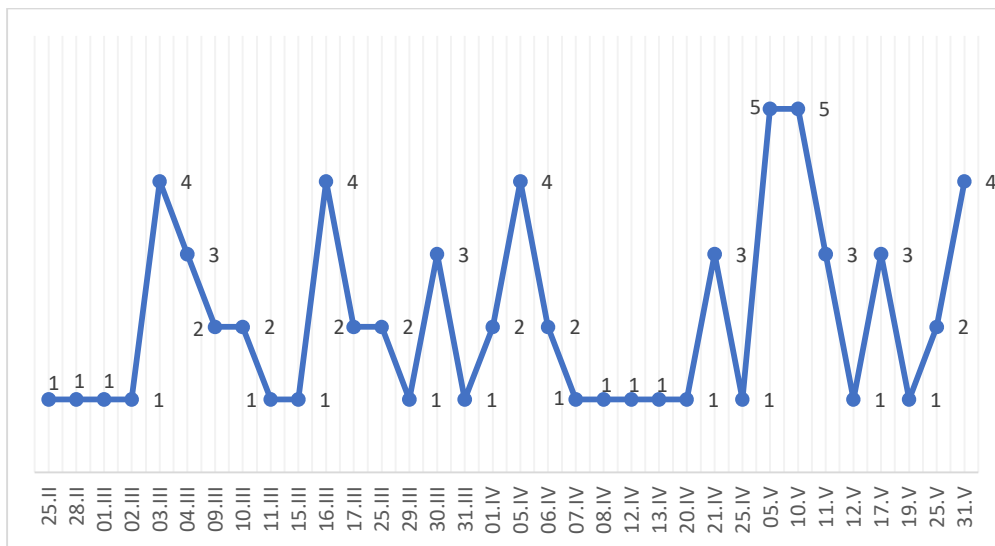
Graf 2 – Počet článků publikovaných v rámci jednotlivých periodik, N = 71

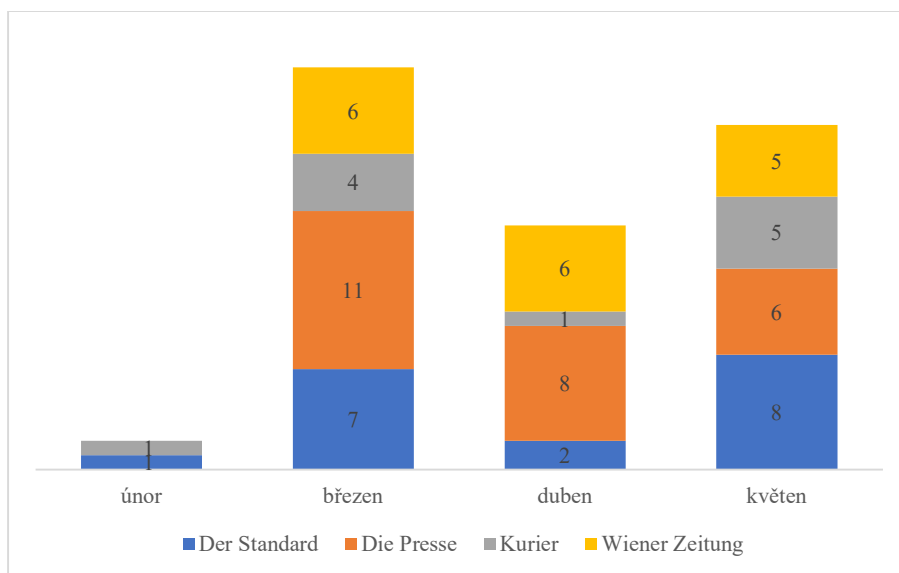
Přesto ale nebyl Die Presse prvním deníkem, který o České republice v souvislosti s Ukrajinou psal. První článek vydal už v pátek 25. února 2022 s titulkem „Westen isoliert Russland weiter“ (Západ dále izoluje Rusko) deník Der Standard. Jednalo se o souhrnný text plánovaných kroků k razantním omezením Ruské federace (slovo „dále“ v titulku patrně odkazuje na fakt, že světové společenství k podobným krokům sahalo už od anexe Krymu v roce 2014), jehož součástí byly například i výzvy tehdejšího prezidenta Miloše Zemana k odpojení Rusů od platebního systému SWIFT. Kromě Der Standard vydal ještě v únoru (konkrétně 28. 2.) článek deník Kurier, který se věnoval dodávkám zbraní na Ukrajinu. Ostatní deníky podobné články začaly vydávat až během března.

Další rozložení vydaných článků se odvíjelo především od tří hlavních témat – pomoc uprchlíkům společně s humanitární pomocí napadené Ukrajině a návštěva představitelů Česka, Polska a Slovinska v Kyjevě, které rezonovaly především v březnu, první zmínky o dodávkách vojenského materiálu a zbraní v dubnu a debaty ohledně evropské závislosti na ruském plynu a ropě, které se nejvíce objevovaly během měsíce května. Tomu tedy odpovídají i jednotlivé výkyvy v počtech vydaných článků v rámci sledovaného období znázorněných v grafu č. 3:

Graf 3 - Vývoj počtu vydaných článků v čase

Graf 4 – Počet článků publikovaných v jednotlivých měsících, N = 71

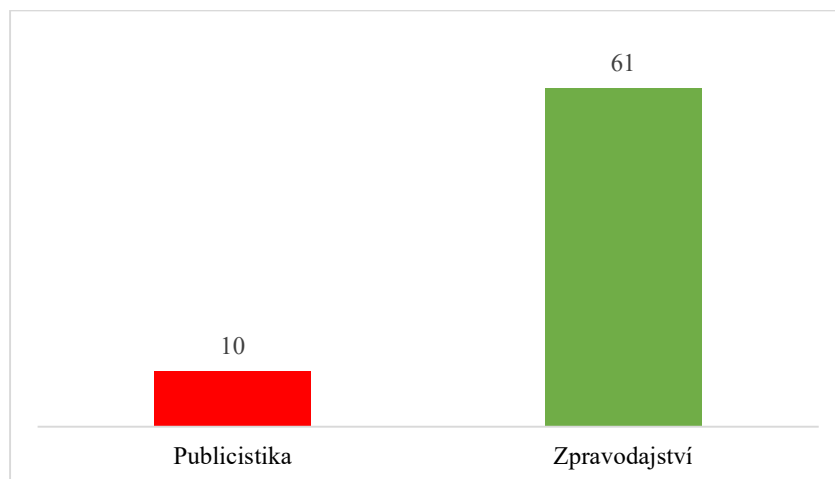
Celkově nejvíce články ke sledovanému tématu bylo vydáno během března a května. Opět je to především tím, že během března se uskutečnila mediálně silně pokrytá návštěva tří evropských lídrů v Kyjevě, ke které se zároveň deníky opakovaně vracely i zpětně kvůli jejím dopadům nebo formou komentářů. Květen byl naopak měsícem, kdy se začalo poprvé otevřeně a ve velkém množství probírat téma evropské závislosti na ruských

zdrojích, zejména ropě a plynu, konsekvencích přerušení dodávek těchto zdrojů a jaké jsou možnosti Evropy a jejích států na přečkání zimy. Poměrně překvapivý je výsledek analýzy v případě měsíce února, protože zde byly minimální předpoklady, že by zde vůbec nějaké z článků otištěny byly. Vzhledem k tomu, že začátek analyzovaného období byl stanoven na 25. února, tedy téměř na samý konec měsíce, je možné považovat dva články vydané během čtyř dnů, které se věnovaly České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině, za celkem překvapivé.

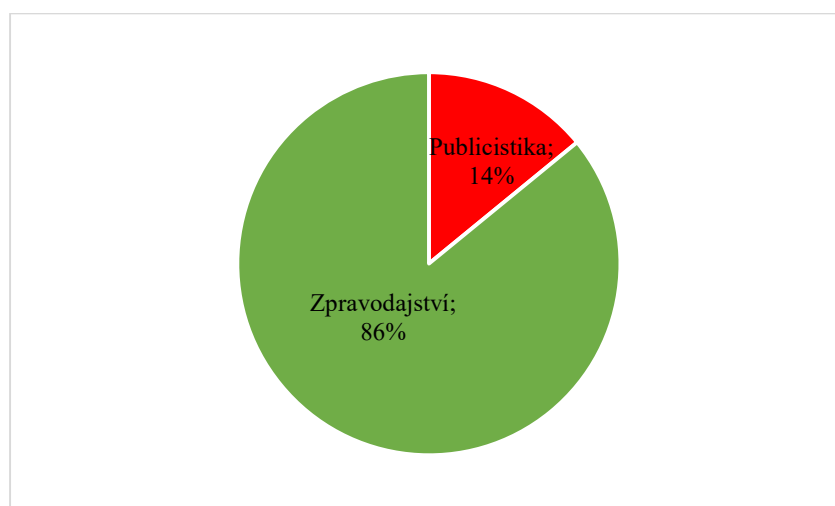
7.2 Žánrové rozdělení

Články byly během analýzy děleny na hodnoty „zpravodajství“ a „publicistika“. Z výzkumu vyplynulo, že výrazně dominovaly zpravodajské texty, kterých bylo zaznamenáno 61 z celkového počtu 71 zakódovaných. Publicistika tak byla přítomna jen v 10 případech. Tento markantní rozdíl může naznačovat, že redakce deníků věnovaly více pozornosti zpravodajství a informování veřejnosti než komentování a názorovým článkům týkajících se České republiky a válce na Ukrajině. Zároveň to může naznačovat, že prostor věnovaný publicistickým textům zůstával vyhrazený spíše domácím tématům, která by rakouské čtenáře pravděpodobně zajímala více. Zajímavostí může být, že až na jedinou výjimku uváděly komentáře a názorové články Českou republiku vždy v kontextu vztahů prezidenta Miloše Zemana k Vladimíru Putinovi či kritizovaly zemi za její členství v uskupení známém jako Visegrádská čtyřka. Především kvůli Maďarsku a krokům jeho premiéra Viktora Orbána byli členové tohoto společenství komentátory stavění do negativního světla, co se vztahů s Ruskem a Ukrajinou týkalo. Výjimkou byl jen komentář z 25. března 2022 publikovaný v deníku Wiener Zeitung s titulkem „Was 2022 von 2015 unterscheidet“ (česky „V čem se rok 2022 liší od roku 2015“), který se věnoval analýze rozdílnosti přístupu České republiky k migraci a přijímání uprchlíků v roce 2015 z Afriky a Blízkého východu a těch ukrajinských v roce 2022.

Graf 5 – Porovnání poměru zpravodajských a publicistických článků, N = 71

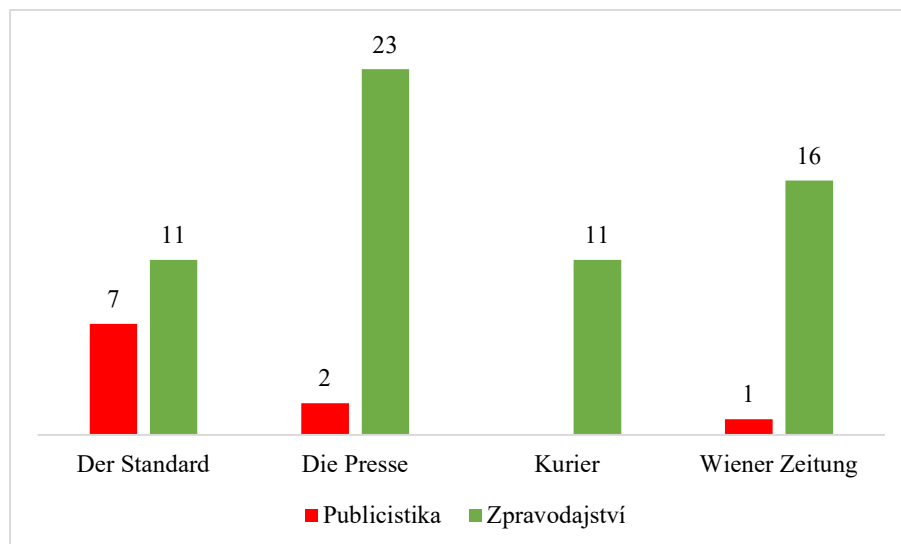
Graf 6– Procentuální poměr zpravodajských a publicistických článků

Co se poměru mezi jednotlivými periodiky týče, nejvíce zpravodajských textů opět vydal titul Die Presse a to celkem 23. Druhý nejvyšší počet, 16 článků, pak otiskl vládní deník Wiener Zeitung a Kurier společně s Der Standard shodně 11 textů. V případě zpravodajství se tak nedá úplně mluvit o přítomnosti nějak zásadních rozdílů – jak už bylo popsáno výše, deník Die Presse se pokouší čtenářům přinášet pokud možno rovnoměrně rozložený poměr domácích i zahraničních zpráv, zatímco ostatní se soustředí více na domácí záležitosti. Překvapivé může být zjištění, že Der Standard a Kurier vydaly

shodný počet zpravodajských článků, protože jak bylo zmíněno v části věnované charakteristikám zkoumaných periodik, deník Der Standard je vnímán jako jeden z předních a nejkvalitnějších zpravodajských titulů v Rakousku domácími i zahraničními čtenáři, zatímco Kurier plní spíše informačně-zábavní funkci s bulvárními prvky. (ESI, 2007)

Graf 7– Porovnání rozložení zpravodajství a publicistiky mezi deníky, N = 71

Pozoruhodný je i pohled na rozložení publicistických textů v rámci deníků. Jak už bylo zmíněno, z celkového počtu 71 článků jich bylo publikováno jen 10. V tomto případě jich tentokrát nejvíce publikoval Der Standard, celkem 7. Tím se také stal jediným z analyzovaných titulů, u kterého je možné mluvit o určité vyváženosti žánrů – z 18 jím vydaných článků je 11 zpravodajských a 7 publicistických.

Die Presse se pak názorové žurnalistice věnoval jen ve dvou případech, což ale opět může být přisuzováno orientací média být především informačním titulem pro širokou veřejnost. Podobně je možné okomentovat Wiener Zeitung, které vydaly pouze jeden publicistický text. Zde je možné se odkazovat především na myšlenku deníku sloužit jako nástroj vlády pro předávání informací než nabízet komentáře. Přesto to byl tento deník, který vydal jako jediný analytický komentář, kterému byl věnován prostor v předcházející podkapitole – jednalo se o článek z 25. března 2022 „Was 2022 von 2015 unterscheidet“

(V čem se rok 2022 liší od roku 2015), čímž patrně dodržel své spíše konzervativní vystupování a ani v případě názorové žurnalistiky se nepokoušel o nic kontroverzního.

Deník Kurier se tématu České republiky a dění na Ukrajině z publicistického pohledu nevěnoval ani v jednom ze svých 11 vydaných článků. I to se dá vysvětlit pravděpodobně zaměřením titulu na časopisecký a bulvárnější styl, který se názorové žurnalistice věnuje všeobecně málo a pokud, tak se opět pokouší nabídnout komentáře k Rakousku a dění v něm.

7.3 Tematické rámování článků

V případě tematické roviny článků bylo rozlišováno celkem 8 hodnot – armáda, humanitární pomoc, ekonomická pomoc, pomoc uprchlíkům, historie, energie, ekonomika a diplomacie (bližší popis hodnot byl uveden v podkapitole 6.6 Sledované kategorie a proměnné). Díky nim mělo být možné dostatečně pokrýt celkové tematické rozložení článků publikovaných o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině v předních rakouských denících.

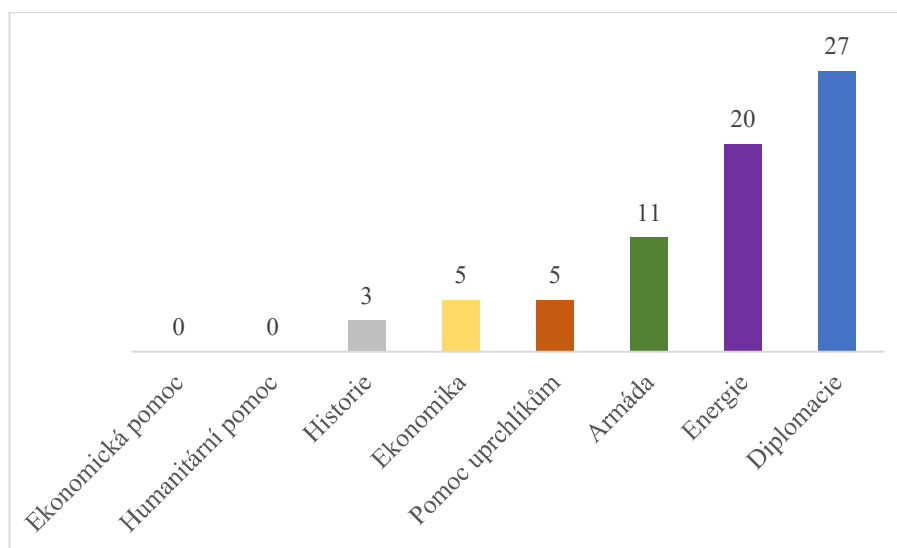
Analýza ukázala, že téměř všechny hodnoty zde měly své zastoupení, s výjimkou dvou – hodnoty ekonomická pomoc a humanitární pomoc. Navzdory předpokladům nebyl v žádném z titulů otištěn ani jeden článek v této tematické kategorii. Vysvětlením může být fakt, že z pohledu rakouských redakcí zprávy o těchto typech pomoci, které Českem od začátku války rezonovaly, nejspíš nebyly pro sousední čtenáře dostatečně atraktivní či zajímavé, aby je do svého zpravodajského servisu zařadily. Dalším možným vysvětlením může být i to, že o podobě ekonomické pomoci Ukrajině začaly země na pro čtenáře zajímavé úrovni uvažovat až v pozdějších měsících a v případě pomoci humanitární zde mohla být snaha ze strany Rakušanů ukazovat spíše jejich snahy v této oblasti, protože jak bylo několikrát avizováno i rakouskou vládou, humanitární pomoc je jedinou možnou formou pomoci, kterou může země s neutrálním statutem nabídnout.

Je také možné se domnívat, že témata finanční a humanitární pomoci se zabývaly jiné typy médií jako televize či rádio, protože jejich forma umožňuje několikanásobně vyšší

kapacitu a prostor předávání informací než má tištěné médium, které raději zvolí zařazení atraktivnějších témat, u kterých ví, že čtenáře budou zajímat. Rovněž je zde také varianta, že deníky mohly zprávy s touto tematikou publikovat prostřednictvím svých online mutací, kterým se ale tato analýza nevěnovala. V takovém případě by každopádně opět šlo absenci zpráv v tisku vysvětlit jeho omezeným prostorem, který deníky chtěly využít pro atraktivnější články než ty, které je možné vydat v kyberprostoru. V úvahu připadá i možnost, že konkrétně v této oblasti nechtěly deníky na českou pomoc příliš upozorňovat. Humanitární a ekonomická pomoc totiž byly jediné způsoby, jak se Rakousko do podpory Ukrajiny mohlo zapojit. Česko by tak vynikalo ve více aspektech a je jednoduše možné, že by takový stav rakouská veřejnost nepřijímala zcela kladně.

Nicméně, jak je vyobrazeno na grafu č. 8, ostatní z nastavených hodnot v rámci analýzy zaznamenány byly a jejich rozložení počtu článků je následující:

Graf 8 – Tematické rozložení článků, N = 71

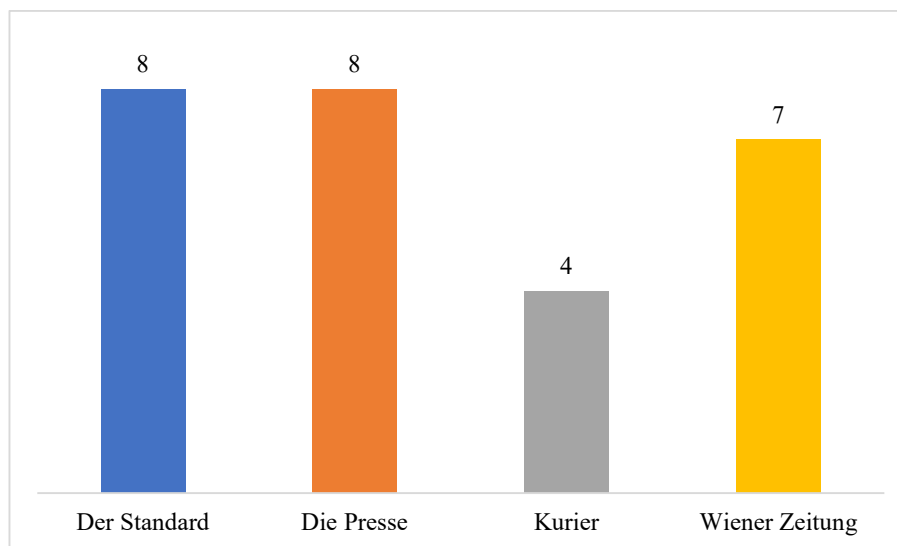
7.3.1 Diplomacie

Nejčastěji prezentovanými články byly ty, které se pokrývaly tematikou diplomacie. Těch bylo na stránkách deníků Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung otištěno

celkem 27. Důvodů, proč byla právě tato hodnota zaznamenána nejčastěji, může existovat několik – diplomacie byla jednou z nejdůležitějších oblastí, kterou se Česká republika v souvislosti s ukrajinskou krizí zabývala. Česko má v oblasti střední Evropy nezanedbatelný vliv na mediaci vztahů mezi východními a západními zeměmi, což se s ruskou agresí ještě prohloubilo, a má také dlouhodobě poměrně kvalitní vztahy s Ukrajinou, což znamená, že mohlo hrát důležitou roli při usměrňování mezinárodního přístupu k této krizi. Diplomatické kroky České republiky tak mohly mít určitý dopad na to, jak se ukrajinská krize vyvíjela, a také na vnímání země v zahraničí.

Dále, téma diplomacie mohlo být pro rakouské noviny velmi zajímavé, protože Rakousko je sousedem České republiky a má s ní blízké vztahy. To znamená, že Rakousko mohlo mít velký zájem o to, jak se Česká republika chová v souvislosti s ukrajinskou krizí a jaký má vztah k ostatním zemím Evropské unie. Kromě toho mohlo být tohle téma pro rakouské noviny snadno přístupné, protože diplomatické kroky jsou obvykle dobře zdokumentovány a mohou být snadno sledovány prostřednictvím oficiálních zdrojů a prohlášení. Jak je navíc patrné z grafu č. 9, samotná analyzovaná periodika se článkům z této oblasti věnovala v podstatě rovnoměrně.

Graf 9 – Rozložení článků s diplomatickou tematikou mezi deníky, N = 27

Výjimkou je opět deník Kurier, který zveřejnil o polovinu méně článků z diplomacie než tři zbylé tituly. Důvodem opět může být zaměření deníku především na obrazový obsah, který nebývá u článků s touto tematikou tak atraktivní.

7.3.2 Energie

Druhým nejčastějším tématem pak byly energie. Celkem bylo s touto tematikou zachyceno 20 článků. Jak už bylo popsáno výše, tato tematická rovina rezonovala zejména koncem dubna a během celého května. Častá frekvence výskytu těchto článků může mít opět několik vysvětlení.

Za prvé, Ruská federace byla významným dodavatelem ropy a plynu do Evropy, včetně Rakouska a České republiky. Vzhledem k tomu, že ukrajinská krize měla výrazný vliv na dodávky těchto surovin z Ruska, bylo důležité sledovat, jak se situace vyvíjela a jaké byly prognózy o případných dopadech na energetickou situaci v Evropě, České republice a Rakousku konkrétně. I proto se novináři mohli často zaměřovat na tuto problematiku.

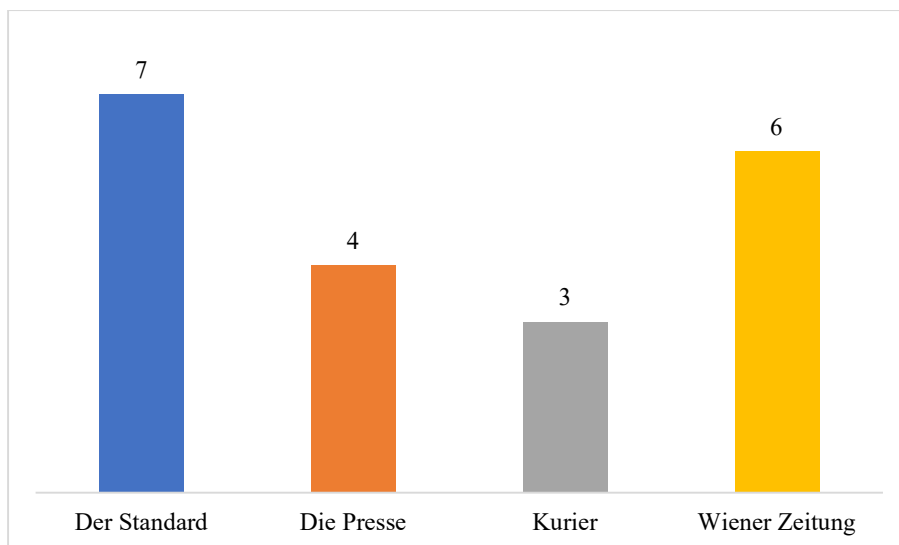
Za druhé, energetická bezpečnost byla a je pro Evropu velmi důležitá. Tehdejší optika nepočítala s variantou tak masivního přerušení dodávek energie z Ruska, které navíc mohlo by to mít vážné důsledky pro evropské hospodářství a spotřebitele. To znamená, že tato problematika byla velmi citlivá a mohla zaujmout významné místo v médiích.

A za třetí, energetika je obecně tématem, které se týká širší veřejnosti, a proto mohla být zajímavá pro čtenáře rakouských novin. Energie ovlivňuje každodenní život lidí, ať už jde o ceny energie, klimatické změny nebo energetickou bezpečnost, přičemž zejména poslední dvě hodnoty jsou pro Rakousko důležité z hlediska jeho inklinování k ekologii. Proto by bylo možné říct, že pro novináře bylo přirozené, že se věnovali této problematice a snažili se informovat čtenáře o tom, jaké jsou důsledky války na Ukrajině pro energetickou situaci v Evropě, především pro Česko, i proto, že v Rakousku žije početná česká menšina, a zároveň, jak stálo v přehledu rakouského Ministerstva pro klima¹⁰, byla

¹⁰ <https://energie.gv.at/>

země v době útoku na Ukrajinu ze 79 % závislá na ruském plynu podobně jako Česko. Je tak možné, že Česká republika mohla sloužit pro Rakušany jako referenční stát.

Graf 10 – Rozložení článků s tématem energie mezi deníky, N = 20

V případě této tematiky není její pokrytí tak rovnoměrné, jako tomu bylo u diplomacie. Jak je patrné z grafu č. 10, nejvíce se článkům souvisejících s energiemi věnovaly deníky Der Standard a Wiener Zeitung. Zájem prvního jmenovaného může být opodstatněný tím, že deník původně vznikl jako titul věnující se především financím, včetně témat o vývoji na energetickém trhu, a i přes všechny obměny se na tento směr silně orientuje i nadále. U Wiener Zeitung pak může být vysvětlením, že jako vládní deník se pokoušel především komunikovat informace o stavu energií v Rakousku i sousedních zemích včetně České republiky.

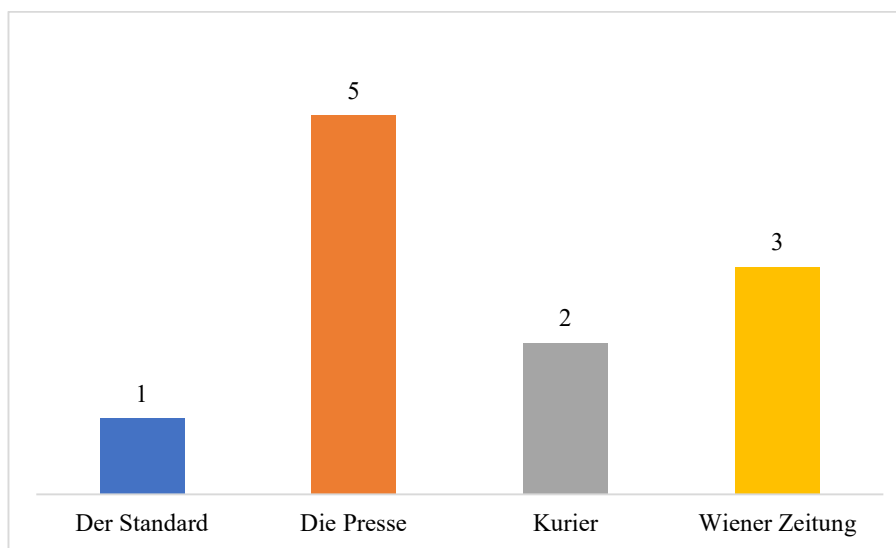
Menší výskyt u deníků Die Presse a Kurier je možné vysvětlit redakčním zaměřením obou titulů, kdy Die Presse nabízí spíše jiná témata jako politiku či zahraniční zpravodajství, a zároveň často stojí tematicky v opozici k Der Standard i Wiener Zeitung, jak popisuje kapitola 5.2 věnovaná charakteristice, a Kurier svým čtenářům nabízí spíše obsah zábavnějšího charakteru a zpravodajství se orientuje spíše na domácí všeobecná témata.

7.3.3 Armáda

Třetí nejčastější tematikou otisknutých článků byla armáda. Celkem bylo v rámci této skupiny vydáno 11 textů, které se nejčastěji věnovaly dodávkám českých zbraní a munice na Ukrajinu. První článek s touto tematikou vyšel dokonce už 28. února 2022, tedy už čtyři dny od vypuknutí ruské agrese, na stránkách deníku Kurier. Jednalo se o krátkou zprávu s informací, že Česká republika společně s dalšími zeměmi odeslala první část zbraní potřebných k obraně na Ukrajinu.

Jak je patrné, i přes to, že je Rakousko vojensky neutrální zemí, byl tématu věnován nemalý prostor, nicméně jen čistě z informačního hlediska. Žádný z textů zakódovaných pod hodnotou armáda nebyl publicistického charakteru a zároveň žádná ze zpráv neobsahovala například analýzu nebo popis dění. Bylo to způsobeno nejspíš právě neutralitou, kterou Rakousko vyznačuje, ale vzhledem ke svým vazbám na evropské struktury a postavení v regionu a samozřejmě také proto, že zprávy o vojenské pomoci Ukrajině byly atraktivním tématem pro většinu světa, nebylo pro redakce možné se této tématice nevěnovat také.

Graf 11 – Rozložení armádních témat mezi deníky, N = 11

Jak ukazuje graf č. 11, oproti předchozím tématům je rozložení mezi deníky poměrně nerovnoměrné. Nejvíce se mu věnovaly Die Presse a Wiener Zeitung. To lze zdůvodnit

tím, že Die Presse klade velký důraz na zahraniční zpravodajství a tedy tématu české vojenské pomoci Ukrajině pravděpodobně i z tohoto popudu věnoval více prostoru než ostatní. Wiener Zeitung je zase médiem spadajícím pod vládu a je možné předpokládat, že jeho zpravodajství informace s tematikou Česka a armády přinášelo i proto, že Rakousko i jako neutrální země je v současném mezinárodním kontextu považováno za důležitou zemi pro posílení obrany a stability v Evropě, která se k vojenské pomoci Ukrajině postavila více méně jednotně, a ani Rakušané se tak nemohli tématu zpravodajsky vyhýbat. Navíc Česko jako jeden z předních dodavatelů vojenského materiálu ve střední Evropě je Rakousku polohou blíže než Polsko a média tedy nemohla pomíjet kroky, které se Česká republika rozhodla podniknout.

Der Standard a Kurier se tématu armády v souvislosti s děním na Ukrajině věnovaly méně, protože mají své zaměření na jiné oblasti zpravodajství. Der Standard se soustředí především na politické a ekonomické zprávy, zatímco Kurier má širší záběr a pokrývá různá témata, jako jsou kultura, sport a zábava. Tyto deníky tedy mohou mít méně zdrojů a odborníků na obranu a bezpečnost, což může ovlivnit jejich zpravodajské pokrytí tématu armády v souvislosti s konfliktem na Ukrajině. Dalším faktorem může být i preference čtenářů. Pokud mají čtenáři Der Standard a Kurier zájem spíše o politické a ekonomické zprávy, mohou se deníky soustředit na tyto oblasti a upustit od tématu armády v souvislosti s válkou.

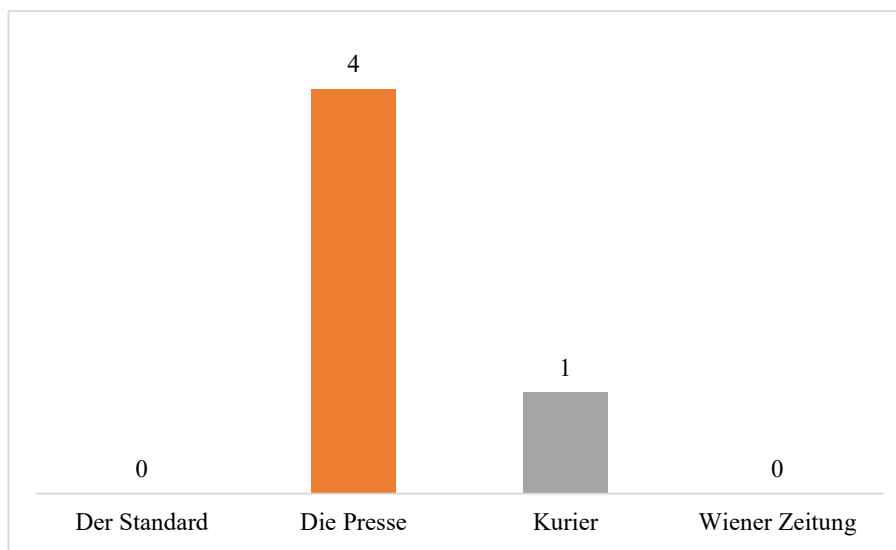
7.3.4 Ekonomika

Analýza čtyř rakouských deníků Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung zaznamenala pouze pět článků, které se věnovaly tématu ekonomiky České republiky a dopadů na ni v souvislosti s konfliktem na Ukrajině. Existuje několik možných důvodů, proč bylo této tématice věnováno relativně málo pozornosti.

Ekonomická témata mohou být pro většinu čtenářů méně atraktivní než například zprávy o diplomatických nebo bezpečnostních opatřeních. Rakouská média mohou být zaměřena spíše na politická a bezpečnostní témata, protože tyto oblasti se více týkají jejich bezprostředních zájmů a zájmů jejich čtenářů.

Důvodem může být i to, že rakouská média mohou mít omezené zdroje a kapacity na krytí více témat najednou. Proto mohla být nucena vybírat, která témata pokrývat a jaké informace předávat svým čtenářům. Z toho důvodu je možné, že se raději zaměřovala na témata, která byla pro jejich čtenáře nejdůležitější a nejzajímavější.

Graf 12 – Rozložení ekonomických témat mezi deníky, N = 5

To se odráží i v rozložení zájmu o toto téma mezi jednotlivými deníky. Jak je patrné z grafu č. 12, články s tematikou ekonomiky přinesly pouze dvě z analyzovaných periodik – Die Presse a Kurier. V případě textu otištěného prostřednictvím deníku Kurier šlo o zprávu z 3. března 2022 týkající se uzavření poboček ruské banky Sberbank v České republice a informací, že část obyvatel, podniků, firem i například krajů nemá přístup k financím. Die Presse kromě zpráv o Sberbank navíc publikoval i dvě zprávy o dopadu války na evropský pracovní trh, kde byla Česká republika jmenovitě zmíněna jako jeden ze států, který ve velké míře spoléhá na pracovní sílu z Ukrajiny, a o možnostech využití těchto dopadů k navázání nových obchodních vztahů a orientace na pracovníky z jiných zemí.

Deníky Der Standard a Wiener Zeitung patrně nevyhodnotily zprávy tohoto typu jako nutné k publikování. V případě Der Standard se vzhledem k jeho historicky silné orientaci na ekonomická témata jedná o překvapivé zjištění. Je ale možné, že deník se

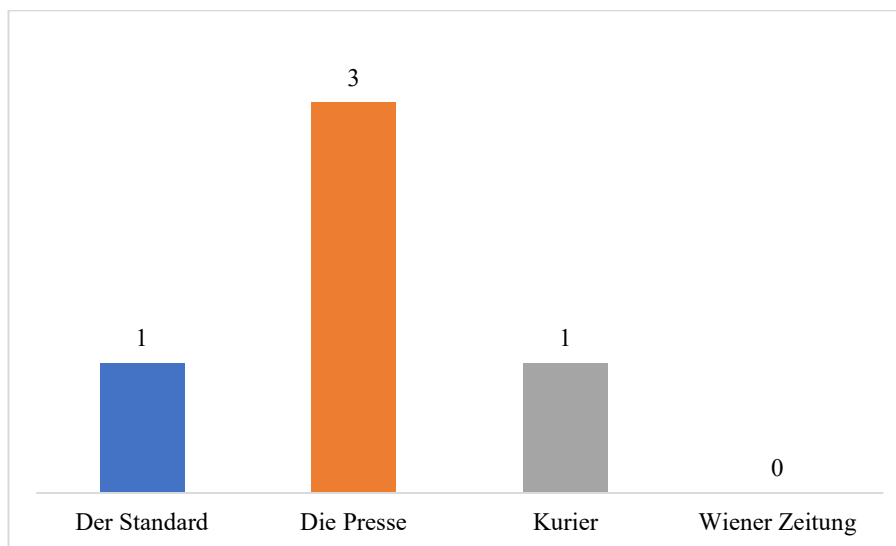
ekonomickým dopadům války věnoval buď převážně z pohledu Rakouska, nebo souhrnně. V takovém případě by Česká republika nebyla explicitně zmíněna a takový text by pak nebyl zařazen do analýzy.

7.3.5 Pomoc uprchlíkům

Tématu pomoci uprchlíkům, kteří přicestovali do České republiky v souvislosti s rukou agresí na Ukrajině, se deníky věnovaly, stejně jako v případě ekonomiky, také jen v pěti článcích. Nízký zájem o zprávy tohoto typu není nijak zvláště překvapivý. Téma situace uprchlíků z Ukrajiny nebylo v době analýzy tak akutní jako v minulosti, kdy do České republiky přicházeli lidé z Blízkého východu. U Ukrajinců navíc nevznikaly tak vášnivé diskuse o jejich přijímání jako u jiných případů a do jejich začleňování se aktivně zapojila velká část evropských států, Česká republika tak z pohledu Rakouska nijak výrazně, možná kromě počtu přijatých uprchlíků, nevyčnívala. Jak už bylo ale zmíněno, rozdílnosti v českém postoji v otázce ukrajinských uprchlíků a uprchlíků z Blízkého východu si některé z deníků všimly. Například Die Presse publikoval 3. a 9. března články, které na pomoc a postoje k uprchlíkům nahlížely z historicko-analytického hlediska a jako jeden z příkladů uvedl právě „vývoj“ České republiky v tomto ohledu.

Dalším vysvětlením nižšího zájmu o téma pomoci uprchlíkům může být i to, že téma migrace a integrace uprchlíků nebylo považováno za klíčové pro pochopení situace na Ukrajině nebo fakt, že téma uprchlíků z Ukrajiny bylo již zahrnuto v širším rámci diplomacie a humanitární pomoci, a proto nebylo nutné mu věnovat samostatné články. Navíc lze říci, že téma české pomoci uprchlíkům z Ukrajiny nebylo považováno za klíčové pro rakouskou veřejnost, a bylo tedy prezentováno jen v omezené míře.

Graf 13 – Rozložení tématu pomoci uprchlíkům mezi deníky, N = 5

Z hlediska pokrytí tématu jednotlivými deníky je na prvním místě opět Die Presse, který otiskl tři články. Ve dvou případech šlo o zprávy týkající se přijímání a kvót pro přijímání uprchlíků, které Česká republika hlasitě odmítala, což byl výrazný rozpor s jejím postojem z minulé migrační krize, a poslední z otištěných článků se, jak už bylo zmíněno, zabýval rozbohem vývoje postoje k uprchlíkům v historii.

Deníky Der Standard a Kurier otiskly významově totožné zprávy týkající se okamžité pomoci prchajícím z válkou zasažené země, tedy, že v určitých zemích (mezi nimi jmenovaná i Česká republika) automaticky získávají přichozí určitou formu pomoci.

Deník Wiener Zeitung žádný článek s touto tematikou nevydal. Jedním z důvodů může být fakt, že tento deník se zaměřuje hlavně na rakouskou politiku a události v Rakousku a v menší míře na zahraniční zpravodajství. Proto se pravděpodobně zaměřoval spíše na otázky, které byly relevantní pro rakouské čtenáře a Rakousko jako stát, než na situaci v jiných zemích, v tomto případě v České republice.

7.3.6 Historie

Analyzované deníky věnovaly tématu českého postoje k válce na Ukrajině z historického hlediska jen minimální pozornost, a to pouze ve třech článcích ze celkových 71

publikovaných. To mohlo být způsobeno tím, že se jedná o téma, které je pro rakouské čtenáře méně relevantní, protože situace na Ukrajině se té české z roku 1968 podobá jen v několika málo věcech a pro Rakušany navíc tato paralela nemusí být nijak specificky zajímavá nebo přitažlivá.

Články obsahovaly hlavně vzpomínku na okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968, kterou přirovnávaly k ruskému vpádu na Ukrajinu v únoru 2022. Tento historický paralelismus zdůrazňoval podobnost mezi těmito dvěma událostmi a pohrával si s myšlenkou, že náznaky k dění v únoru 2022 bylo možné vyčíst právě z historického vystupování tehdejšího Sovětského svazu, ze kterého dnešní Rusko vzešlo. Nejvýrazněji na něj upozorňoval komentář v deníku Die Presse z 12. dubna 2022 s titulkem „Osteuropa ist Teil der Putin-Lüge“ (Východní Evropa je součástí Putinovy lži) napsaný slovenským publicistou Michalem Hvoreckým. Jeho článek upozorňuje na podobné narativy využití sovětskou propagandou k ospravedlnění okupace Maďarska v roce 1956 a Československa 1968 k těm ruským po vpádu na Ukrajinu.

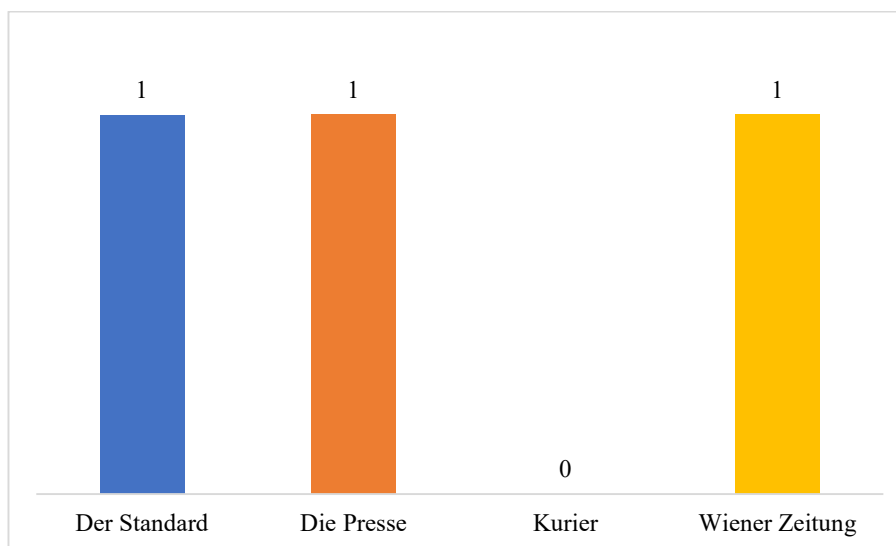
Novinář Christian Ortner ve svém komentáři z 25. března 2022 pro Wiener Zeitung „Was 2022 von 2015 unterscheidet“ (V čem se rok 2022 liší od roku 2015) rovněž zmínil roky 1956 a 1968, tentokrát ale pro srovnání postoje k přijímání uprchlíků především v zemích jako je Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Upozornil, že zatímco k migrantům z Afriky a zemí Blízkého východu se tyto státy stavěly více než odmítavě, k těm z Ukrajiny zaujaly naprosto opačná stanoviska, což vysvětluje právě vlastní zkušenosti s útekem před sovětskými tanky mnoha pamětníků právě z Maďarska 1956 nebo Československa 1968.

Jen jediný z těchto tří textů na historické téma se zaměřoval na Mnichovskou dohodu z roku 1938. Byl to komentář politologa Antona Pelinky v deníku Der Standard otištěného 10. května 2022 pod názvem „Katholisches Wunschdenken“ (Katolické zbožné přání). Pelinka se ve svém textu zaměřuje na vztahy mezi církví, věřícími a válkou na Ukrajině a jejich „zbožné přání, že víra přinese mír“. Zároveň rozvíjí svou tezi, že Ukrajinci potřebují nového Winstona Churchilla, aby nedopadli jako Československo

v roce 1938, které se stalo jen „budičem Hitlerova apetitu pro pokračování do Polska a dál“.

Jak je patrné, všechny články byly publikovány jen prostřednictvím deníků Der Standard, Die Presse a Wiener Zeitung, tedy takovými, od kterých čtenáři podobně zaměřené texty očekávají – předpokládají zamýšlení a analytické komentáře. I proto byl možná deník Kurier jediným z titulů, který se této tématice nevěnoval vůbec, protože neodpovídala jeho zaměření a ani ze strany čtenářů by po takovém typu článku pravděpodobně poptávka nebyla.

Graf 14 – Rozložení článků s tematikou historie mezi deníky, N = 3

Přestože se může zdát, že článků s historickou tematikou byla publikována jen malá část, je důležité si uvědomit, že dávat do kontextu historickou událost, jakou byla Mnichovská dohoda nebo okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy, nelze opakovaně. Naopak se hodí jen pro určité příležitosti. I proto lze považovat tři texty takového druhu za překvapivý výsledek, je-li navíc uvaženo, že byly otisknuty postupně od března do května a ke čtenářům se tak nedostaly najednou, ale postupně.

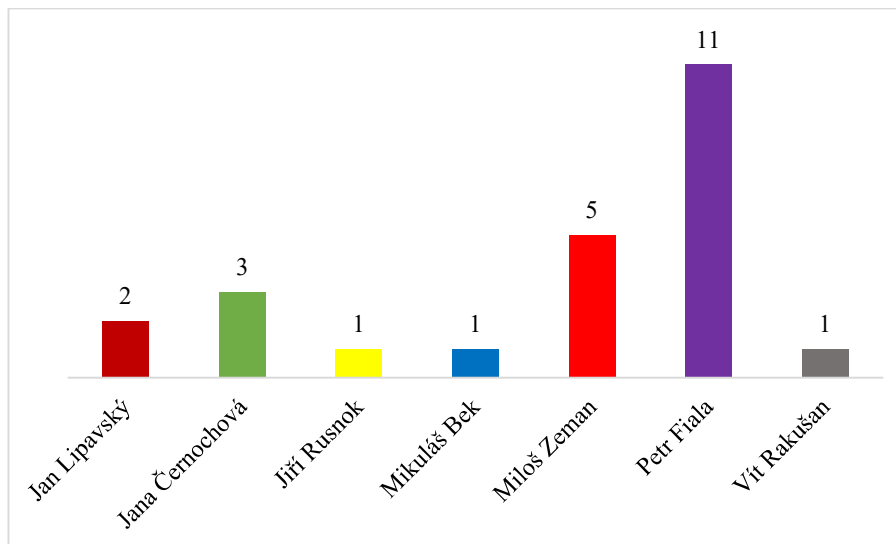
7.4 Představitelé České republiky

Tato kapitola se zaměřuje na výsledky analýzy, která sledovala, které z představitelů České republiky deníky Der Standard, Kurier, Wiener Zeitung a Die Presse nejčastěji zmiňovaly v souvislosti s děním na Ukrajině v prvních měsících války v roce 2022. Cílem analýzy bylo zjistit, které osoby se staly klíčovými v této problematice z pohledu rakouských médií a jaký byl mediální obraz České republiky a jejích představitelů v rakouském tisku v tomto období. V této podkapitole jsou prezentovány nejčastěji zmiňované osobnosti a diskutován význam jejich zmiňování v souvislosti s děním na Ukrajině a vztahy mezi Českou republikou a Rakouskem.

Během analýzy bylo zaznamenáno celkem 7 českých představitelů, o kterých deníky psaly v souvislosti s děním na Ukrajině v rámci 24 článků, které někoho z České republiky jmenovaly. Nejčastěji se v článcích objevoval premiér Petr Fiala a prezident Miloš Zeman. Oba představitelé byli zmíněni v celkem 16 článcích. Fiala se v textech objevil celkem 11krát, zatímco Zeman pětkrát.

Média si všímala i dalších politiků, a to ministryně obrany Jany Černochové (zmíněna ve 3 článcích), ministra zahraničí Jana Lipavského (zmíněn ve 2 článcích), místopředsedy vlády a ministra vnitra Víta Rakušana (1 článek), ministra pro evropské záležitosti Mikuláše Beka (1 článek) a guvernéra České národní banky Jiřího Rusnoka (také jen 1 článek).

Graf 15 – Prezentování představitelů České republiky, N = 24

Z výsledků analýzy tak lze usuzovat, že nejčastěji byli v médiích zmiňováni představitelé vlády a hlava státu. Tento trend je však obecně známý a týká se většiny zemí. Je tedy logické, že v souvislosti s děním na Ukrajině byli nejčastěji zmiňováni právě premiér a prezident.

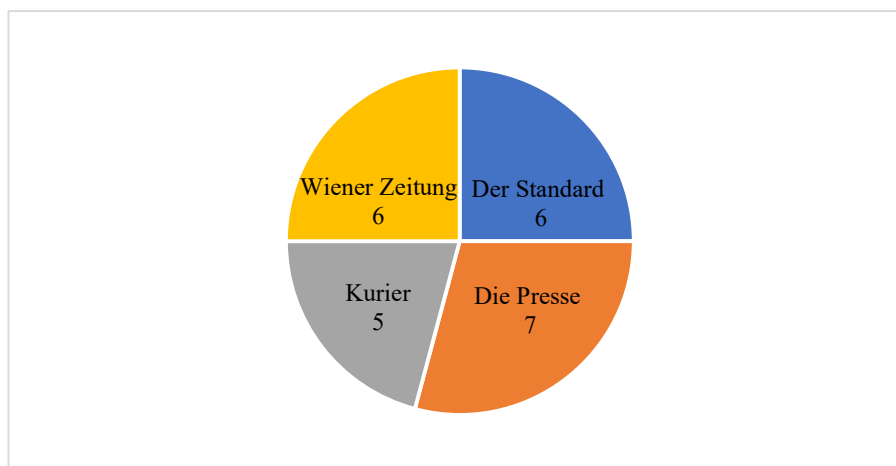
Kromě toho, premiér Petr Fiala podnikl společně s představiteli Polska a Slovinska už v březnu symbolickou cestu do Kyjeva, kde navštívili i prezidenta Ukrajiny Volodymyra Zelenského. Tento akt byl první takovou reakcí od začátku ruské agrese a velký prostor mu věnovala média po celém světě. Analyzované deníky se k němu několikrát vracely i po skončení této návštěvy a není proto divu, že se premiér Fiala objevoval ze všech činitelů nejčastěji.

Prezidentu Miloši Zemanovi zase média věnovala prostor především v souvislosti s jeho dlouholetou podporou prezidenta Ruské federace Vladimira Putina. Část článků se zabývala jejich společnou minulostí, část jeho výroky a změně názorů na Rusko po jeho vpádu na Ukrajinu a několik z nich dokonce zmiňovalo jeho téměř až neaktivitu oproti premiérovi.

Dále je zajímavé, že ministr zahraničí Jan Lipavský byl zmíněn pouze v malé části článků, což může být dáno tím, že v té době se mnoho jednání odehrávalo na nejvyšší politické

úrovni a ministr zahraničí tak nemusel být přímo zapojen do rozhodování. Ministryně obrany Jana Černochová byla rovněž zmíněna jen v několika málo případech, přestože její výroky především k dodávkám zbraní na Ukrajinu Českou republikou poměrně rezonovaly.

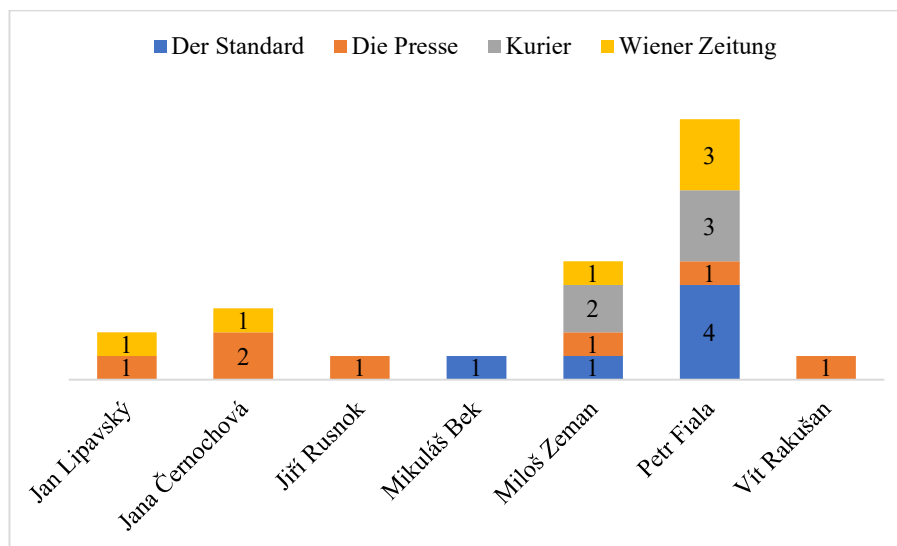
Graf 16 – Rozložení počtu článků zmiňujících představitele ČR mezi deníky, N = 24

Analýza ukázala, že rozložení článků, které zmiňovaly české představitele, bylo téměř rovnoměrné mezi deníky. Nejvíce textů s českými představiteli publikoval Die Presse, a to celkem sedmkrát. Dále Der Standard a Wiener Zeitung, které zmiňovaly zástupce České republiky v šesti článcích. Nejméně se tématu věnoval deník Kurier, který publikoval pouze pět článků.

Důvodem pro rozdílné počty článků mezi jednotlivými deníky může být jejich různé zaměření a čtenářská základna. Například Die Presse a Der Standard jsou považovány za seriózní deníky s vysokou náročností na kvalitu a hloubku informací, což může vést k většímu zájmu o zahraniční politiku a vazby s dalšími zeměmi. Wiener Zeitung je zase jako vládní deník orientován na politiku. Na druhé straně Kurier je čtenářsky orientován více na tuzemské události a může mít menší zájem o články o zahraničních představitelích. Celkově však lze říci, že rozložení článků bylo téměř vyvážené a všechny deníky se obecně českým představitelům věnovaly srovnatelným způsobem.

Graf 17 – Prezentace představitelů ČR jednotlivými deníky, N = 24

Nicméně, pokud se podíváme na konkrétní prezentaci jednotlivých představitelů v rámci analyzovaných deníků, zjistíme, že zde už taková vyváženost neplatí.

Nejvíce prostoru věnovaly všem představitelům deníky Die Presse, Wiener Zeitung a Der Standard. Zmiňovaly ministry obrany, zahraničních věcí, vnitra a pro evropské záležitosti, ale také guvernéra České národní banky. Naopak deník Kurier se věnoval o něco méně představitelům a publikovaly méně článků, ve kterých by byli konkrétní představitelé zmíněni.

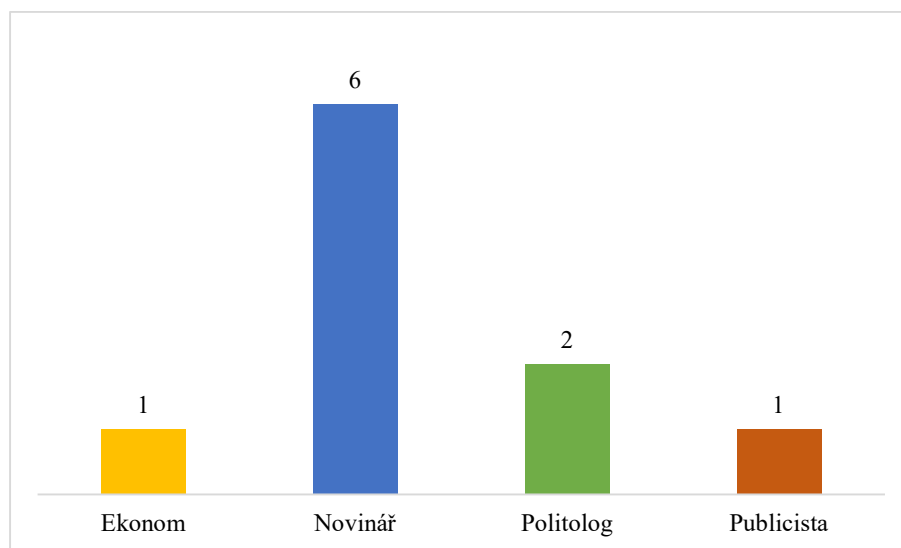
Prezident Miloš Zeman a premiér Petr Fiala se jako jediní ze zmíněných českých představitelů objevili ve všech denících. Naopak ministryni obrany Janě Černochové a ministři zahraničí Janu Lipavskému se věnovaly pouze dva deníky – Die Presse a Wiener Zeitung. Ministři pro evropské záležitosti Mikuláši Bekovi se pak věnoval pouze Der Standard. Stejně jako v případě ministra vnitra Víta Rakušana a guvernéra České národní banky Jiřího Rusnoka, kterým se věnoval pouze Die Presse. Rakušana citoval v článku informujícím o usnesení, že v rámci EU nebudou zavedeny žádné kvóty na rozdělování ukrajinských uprchlíků, Rusnoka zase v článku o uzavírání poboček ruské banky Sberbank v Evropě a dopady tohoto rozhodnutí.

Důvody pro tuto nevyváženost mohou být různé. Například to, že někteří představitelé se na dané téma více vyjadřovali nebo že některý z deníků měl větší zájem o konkrétního představitele. Svou roli mohla sehrát také politická orientace daného deníku, která mohla určovat, koho bude více zmiňovat a naopak koho bude opomíjet.

7.5 Další zdroje vyjadřující se k České republice

Analýza se nezaměřovala pouze na to, jaké české představitele deníky zmiňovaly, ale také sledovala, jací další experti nebo komentátoři se k tématu vyjadřovali. Bylo zaznamenáno celkem deset takových případů, a to především ve dvou denících – Der Standard a Die Presse. Jednalo se především o novináře (celkem šest článků), dále byl dvakrát dán prostor politologům, ekonomovi a publicistovi (v obou případech jeden článek), kteří se vyjadřovali k situaci na Ukrajině, ale i k postoji České republiky vůči této krizi. Z analýzy vyplývá, že tito experti a komentátoři byli v denících zmiňováni poměrně sporadicky a jejich názory nebyly předmětem takového zájmu jako postoj jednotlivých představitelů ČR.

Graf 18 – Další odborníci a komentátoři vyjadřující se k ČR, N = 10

Je důležité zmínit, že v případě novinářů se téměř vždy jednalo o šéfredaktory zahraničních redakcí nebo zahraniční korespondenty analyzovaných médií, kteří se

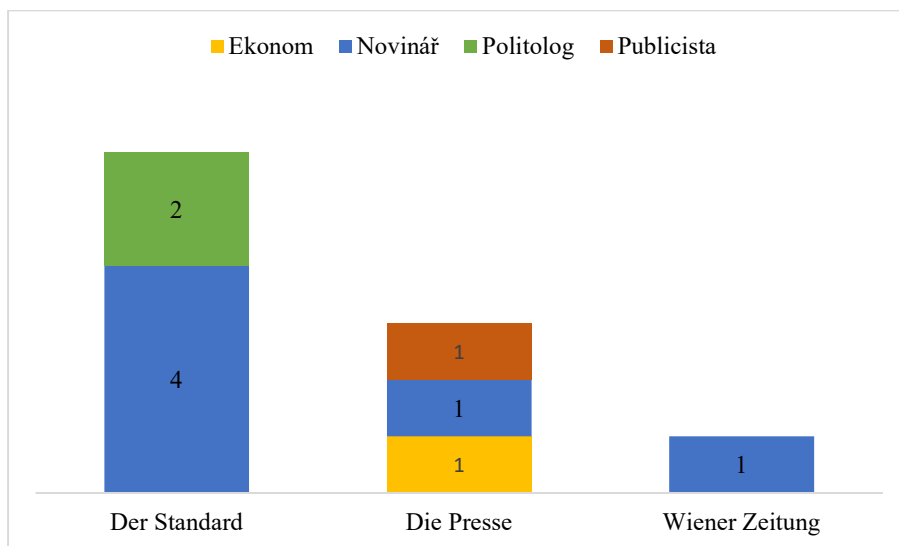
vyjadřovali výhradně prostřednictvím publicistických příspěvků. Jejich rozložení navíc pokrývalo téměř všechny výše popsané tematické rámce – předně články o diplomacii, historických paralelách i ekonomii.

Politologové se k České republice a dění na Ukrajině vyjádřili jen ve dvou případech. Šlo o analytický komentář ohledně cesty představitelů Česka, Polska a Slovinska do Kyjeva. Článek byl napsán polským profesorem Maciejem Kisilowskim, který působí na Central European University ve Vídni. Kisilowski se v textu zaměřil na posun v politice těchto zemí směrem k Ukrajině, motivacím k její návštěvě a upozornil na to, že jejich aktivní zapojení může přinést pozitivní změny v regionu. Tento komentář byl zveřejněn prostřednictvím deníku Der Standard 25. března 2022 s titulkem „Braucht der Westen Autokraten, um Putin zu bekämpfen?“ (česky „Potřebuje Západ v boji proti Putinovi autokraty?“). Další byl komentář politologa Antona Pelinky v Der Standard z 10. května 2022 „Katholisches Wunschdenken“ (Katolické zbožné přání), který byl podrobně popsán v podkapitole 8.3.6 Historie.

Ekonom se jako expert vyjádřil jen jednou. Šlo o komentář rakouského ekonoma Antona Hausera zveřejněný 11. března 2022 v Die Presse pod titulkem „Bieten Osteuropa-Bonds Chancen?“ („Nabízejí východoevropské dluhopisy příležitosti?“), který opět analyticky vyhodnocoval situaci, tentokrát v souvislosti s ukončením dluhopisových transakcí s Ruskem. Českou republiku ve svém textu zmiňuje v souvislosti s faktem, že velká část firem měla svá aktiva uložená právě na ruské burze i v kontextu nových možností investic právě v České republice jako jedné z lukrativnějších zemí střední a východní Evropy.

K České republice a dění na Ukrajině se vyjádřil v jednom případě i slovenský publicista Michal Hvorecký v komentáři pro Die Presse „Osteuropa ist Teil der Putin-Lüge“ („Východní Evropa je součástí Putinovy lži“) z 12. dubna 2022. Hvorecký se v něm zabývá historickými paralelami mezi sovětskými okupacemi Maďarska v roce 1956, Československa 1968 a současným ruským vpádem na Ukrajinu. Opět, stejně jako v případě komentáře politologa Pelinky, jsou podrobnosti k textu popsány v podkapitole 8.3.6 Historie.

Graf 19 – Rozložení odborníků a komentátorů mezi deníky, N = 10

Jak ukazuje výše přiložený graf č. 19, rozložení počtu článků s dalšími zdroji vyjadřujícím se k Česku a Ukrajině vykazuje silnou nerovnoměrnost. Zatímco novináře zmiňovaly všechny analyzované deníky, další odborníci se v médiích objevovali v různé míře. Ekonomického experta a publicistu zmiňoval pouze Die Presse, politology zase pouze Der Standard. Naproti tomu deník Kurier opět žádný článek vyjadřující stanovisko některého z novinářů, politologů či jiných expertů nezveřejnil ani v jednom případě. To může opět být dáno orientací deníku a preferencí čtenářů spíše na lehčí informační nebo zábavná témata. Naopak čtenáři deníků Der Standard i Die Presse komentářovou žurnalistiku očekávají a i proto jí oba tituly nejspíš věnovaly větší prostor.

Vzhledem k výše uvedeným informacím by tak nemělo být překvapivé zjištění, že většina uvedených pocházela z Rakouska. Jedinými národnostní výjimkami tedy byli polský profesor Maciej Kisilowski a slovenský publicista Michal Hvorecký.

7.6 Hodnocení České republiky

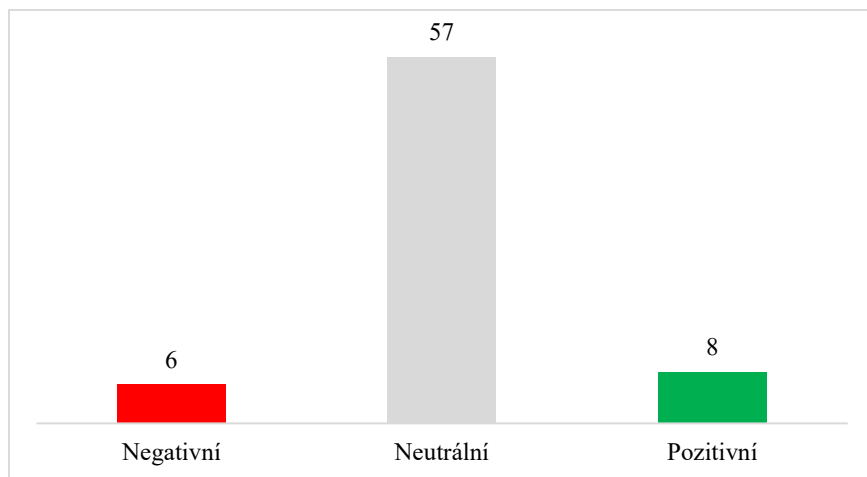
Výzkum sledoval také to, jakým způsobem analyzované deníky Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung prostřednictvím svých textů Českou republiku v souvislosti s válkou na Ukrajině hodnotily. Nejvíce článků bylo neutrálních, což může být dáno snahou

novinářů být co nejobektivnější a vyhýbat se přílišné zaujatosti v jednom směru. Článků, které hodnotily Českou republiku pozitivně nebo negativně, bylo zaznamenáno výrazně menší množství, což odpovídá předpokladům.

Celkem bylo publikováno osm pozitivních článků, což může ukazovat na to, že Česká republika v očích těchto deníků a jejich novinářů vykonávala pozitivní kroky vůči Ukrajině a přispívala k řešení konfliktu. Na druhé straně bylo šest článků, které hodnotily Česko negativně, což může signalizovat určité nedostatky či chyby v českém postoji k situaci na Ukrajině.

Je třeba poznamenat, že i když byl počet negativních článků relativně malý, mohou mít takové články vliv na vnímání České republiky ze strany zahraničních čtenářů. Naopak větší počet pozitivních článků může přispět k lepšímu vnímání země v zahraničí a posílit její postavení jako důvěryhodného a spolehlivého partnera. Celkově však bylo pozorováno, že deníky se snažily být při hodnocení České republiky v souvislosti s konfliktem na Ukrajině co nejvyváženější a nezaujaté.

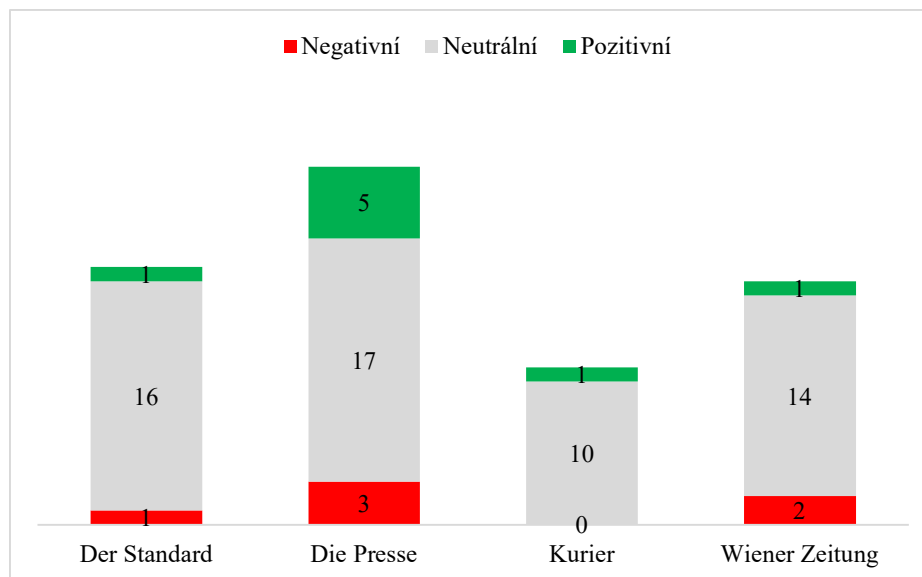
Graf 20 – Hodnocení České republiky prostřednictvím článků, N = 71

Analýza ukázala, že počet neutrálních článků byl napříč deníky poměrně vyrovnaný. Nicméně, pokud jde o pozitivní a negativní hodnocení, byl rozdíl mezi jednotlivými tituly značný. Nejvíce pozitivních článků, celkem pět, vydal Die Presse, což může souviset s jeho spíše proevropskou orientací, zároveň ale tento deník napsal také nejvíce (celkem

3) negativních článků, které se týkaly i vztahů mezi prezidentem Zemanem a Vladimírem Putinem nebo Českou republikou jako součástí uskupení Visegrádská čtyřka, které nebylo především kvůli krokům Maďarska vnímáno příliš pozitivně. Pozoruhodné je, že hodnocení se v několika případech objevilo i ve zpravodajských článcích, které by měly být zpravidla objektivní a bez soudu.

Graf 21 – Hodnocení ČR prostřednictvím článků mezi deníky, N = 71

Der Standard a Wiener Zeitung vydaly podobný počet pozitivních a negativních článků, přičemž Der Standard vydal negativní článek o České republice jen jeden. Šlo o komentář z 31. května 2022 novináře Thomase Mayera s titulkem „Die Front gegen Putin bröckelt leise“ (česky „Fronta proti Putinovi se tiše hroutí“), ve kterém autor poukazuje na skutečnost, že i přes naše poměrně jasně deklarované postoje vůči Ruské federaci část českých politiků podporovala protesty maďarského premiéra Viktora Orbána proti úplnému embargu na ruskou ropu.

Wiener Zeitung i přes své zaměření z velké části na zpravodajství o veřejné správě a hospodářství vydal články s negativním hodnocením České republiky hned ve dvou případech. V obou případech šlo právě o zmiňovanou Visegrádskou skupinu a české zapojení do ní. Vzhledem k tomu, že se jedná o vládou vydávaný deník, může to být jedním z vysvětlení, proč hodnotil Českou republiku negativně právě z tohoto pohledu.

Kurier vydal vedle deseti neutrálních pouze jeden pozitivní článek, což může být dáno menší pozorností, kterou věnoval tématu, nebo záměrem zaměřit se více na jiná témata. Celkově lze tedy říci, že rozdíly mezi jednotlivými deníky v hodnocení České republiky byly poměrně výrazné a mohly být ovlivněny různými faktory, jako je například orientace deníku, priorita tématu nebo osobní názory redaktorů.

V obecném shrnutí psaly rakouské deníky o České republice v pozitivním kontextu nejčastěji v souvislosti s diplomatickými kroky posilujícím buď evropskou nebo světovou jednotu vůči Ukrajině a jejím obyvatelům, případně v boji proti Rusku. Jako konkrétní příklady lze uvést prosazení dohody, že na rozdělování ukrajinských uprchlíků nebudou platit kvóty, cesta do Kyjeva premiéra Petra Fialy společně s předsedy vlád Polska a Slovinska nebo počtu a frekvenci dodávek zbraní a munice na Ukrajinu.

Negativně pak Česko vystupovalo zejména v souvislosti se svým členstvím ve skupině V4, kvůli postojům Maďarska, a přátelstvím prezidenta Miloše Zemana a jeho okolí s Vladimírem Putinem.

8 Shrnutí výsledků analýzy a závěry z nich

Tato kapitola bude zaměřena na shrnutí výsledků analýzy, která byla provedena na článcích týkajících se České republiky a dění na Ukrajině v rakouských denících Der Standard, Die Presse, Kurier a Wiener Zeitung od 25. února do 31. května 2022. Zároveň zde budou zodpovězeny výzkumné otázky, které byly v rámci této analýzy položeny a budou potvrzeny nebo nepotvrzeny formulované hypotézy.

Analýza se zaměřovala na různé aspekty, jako například na to, jak často se Česká republika v textech objevovala, který z deníků jí věnoval největší prostor, jakou roli v nich hráli političtí představitelé, jak byli zastoupeni různí odborníci a komentátoři nebo i to, jak byly v denících hodnoceny činy a kroky České republiky v souvislosti s děním na Ukrajině a ruskou agresí.

Na základě výsledků analýzy je možné konstatovat, že Česká republika nebyla ve čtyřech nejčtenějších rakouských denících opomíjena, přičemž se v tomto směru projevovalo v podstatě rovnoměrné zastoupení otištěných textů o ní v jednotlivých titulech. Celkem bylo analýzou zpracováno 71 článků nalezených v celkem 344 výtiscích deníků Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung.

Články odpovídající nastaveným parametrům se objevovaly po celé sledované období a zaznamenávaly určité četnostní výchyly podle, z pohledu rakouských redakcí, nejvýznamnějších událostí – návštěvě Kyjeva předsedy vlád Česka, Polska a Slovinska v březnu a diskuse o energetické závislosti Evropy na ruském plynu a ropě v květnu. Tyto dva měsíce tak byly počtem vydaných článků o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině nejsilnější.

Co se žánrů otištěných textů týče, nejčastěji byla Česká republika prezentována prostřednictvím zpravodajských textů, celkem 61. Publicistické příspěvky tak byly zaznamenány jen desetkrát. Vedle toho výsledky výzkumu ukázaly, že dominovaly články s neutrálním hodnocením, přestože se objevilo i několik s pozitivním a negativním. Rozložení tak bylo 57 neutrálních, 8 pozitivních a 6 negativních, což v podstatě odpovídá poměru mezi zpravodajskými a publicistickými texty, ačkoliv zároveň je patrné, že i některé ze zpravodajských článků, u kterých je předpokládána právě nezaujatost a objektivita, musely nést prvky pozitivního nebo negativního hodnocení činů České republiky.

Další získané hodnoty sloužily k zodpovězení stanovených výzkumných otázek a k vyvrácení či potvrzení hypotéz. Z toho důvodu jsou jim věnovány samostatné podkapitoly, aby závěry výzkumu byly dostatečně přehledné.

8.1 První články

Přestože původní předpoklady počítaly až s daleko pozdějším zájmem o Českou republiku ze strany rakouských redakcí, vyšel první článek věnovaný Česku v souvislosti s ruským vpádem na Ukrajinu už 25. února 2022. Zpravodajský článek novináře Andráse

Szigetvariho otiskl deník Der Standard s titulkem „Westen isoliert Russland weiter“ („Západ dále izoluje Rusko“), ve kterém je zmíněn i prezident Miloš Zeman a jeho návrh odstříhnout Rusko od platebního systému SWIFT jako reakci na vpád na Ukrajinu.

Hypotéza H1: *První články se objevují už dva dny po ruském vpádu na území Ukrajiny, tedy 26. 2. 2022, protože se tou dobou v ČR otevřely první uprchlické tábory postavené HZS ČR a přišly konkrétní návrhy i kroky ze strany české vlády, jak Ukrajině pomoci tak nebyla potvrzena*

Ve skutečnosti se tedy první článek objevil už den po ruské invazi na Ukrajinu a jak vyplynulo z obsahové analýzy, lince o české pomoci uprchlíkům se zkoumané deníky věnovaly spíše menšinově, daleko větší zájem byl o témata z diplomacie.

Potvrzena nebyla rovněž ani hypotéza H2, že jako první vydal články deník Die Presse, protože oproti jiným analyzovaným periodikům klade větší důraz na zahraniční zpravodajství.

Přestože deník Die Presse skutečně klade vysoký důraz na zahraniční zpravodajství, jako první přinesl zprávu o České republice v souvislosti s ruským vpádem na Ukrajinu deník Der Standard. Je možné se domnívat, že to bylo i díky faktu, že šlo o souhrnný článek týkající se především plánovaných a uvalených sankcí na Ruskou federaci, což v podstatě odpovídá orientaci a většímu zájmu Der Standard na finanční a ekonomické zpravodajství.

Zajímavostí také je, že Die Presse nebyl ani druhým periodikem, které by o Česku a jeho činech vůči Ukrajině psalo, v tomto případě byl dokonce i za deníkem Kurier, u kterého byl předpoklad, že se situaci z tohoto pohledu bude věnovat později kvůli jeho redakčnímu i obsahovému zaměření. Přesto vydal už 28. února 2022 krátkou zprávu „Deutsche Kehrtwende macht EU-Waffenlieferungen möglich“ („Německý obrat umožňuje dodávky zbraní z EU“), kde zmiňuje, že Česká republika společně s dalšími zeměmi už první zbraně a munici na Ukrajinu už odeslala.

Die Presse zveřejnil svůj první článek, ve kterém Česko v souvislosti s děním na Ukrajině spojuje, až 1. března 2022. Nebyl ale posledním periodikem, tím se stal deník Wiener

Zeitung, který České republice a Ukrajině poprvé věnoval pozornost až 3. března 2022, a to v souvislosti prezidenta Miloše Zemana a jeho přátelství s Vladimírem Putinem. Tím tak byla potvrzena hypotéza H3: *Jako poslední z analyzovaných periodik vydal články deník Wiener Zeitung, protože se jedná o tisk rakouské vlády a největší důraz klade na informace týkající se domácí politiky a zpravodajství.*

Jak bylo uvedeno už výše, deníky se České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině věnovaly v podstatě rovnoměrně, i časové odstupy mezi prvními články na tohle téma nejsou s nijak zásadními časovými rozdíly. To mohlo být ovlivněno redakčním nastavením jednotlivých titulů, preferencemi čtenářů či mediální agendou.

Odpovědí na výzkumnou otázku VO1, tedy kdy začaly první články o České republice ve spojitosti s válkou na Ukrajině vycházet, bylo, že první vyšel už den po ruské invazi na Ukrajinu, konkrétně 25. února 2022.

8.2 Nejčastější tematika uvádění České republiky

Dalším záměrem analýzy bylo zjistit, v jaké souvislosti se o České republice a dění na Ukrajině v rakouských denících psalo nejčastěji. Tomu odpovídala výzkumná otázka VO2.

Hypotéza H4 předpokládala, že: *Nejčastěji se o ČR psalo v souvislosti s vojenskou pomocí, protože Česko bylo jednou z prvních zemí, která dodávky vojenského materiálu zbraní ohlásila a zrealizovala. Zároveň vojenská pomoc mohla být akcentována v kontrastu k rakouské neutralitě.*

Výzkum ale ukázal, že vojenská pomoc Ukrajině a celkově tematika spojená s armádou byla až na třetím místě, co se tematického rámování článků o České republice týkalo. Nejčastěji byly divákům nabízeny texty související s diplomacii a diplomatickými kroky podniknutými buď ve prospěch Ukrajiny, nebo naopak proti Ruské federaci, a články týkající se energetiky, zejména ruského plynu a ropy včetně dopadů jejich nedostatku v důsledku sankcí.

Stalo se tak navzdory tomu, že Česká republika byla mezi prvními zeměmi, které nabídly i těžší bojové kapacity než jen náboje a lehké palné zbraně. Je možné, že rakouská média tématu nevěnovala takovou pozornost i kvůli své deklarované neutralitě v otázce rusko-ukrajinského konfliktu. V této souvislosti je nutné upozornit i na to, že oproti původní premise, podle které by deníky vojenskou pomoc mohly akcentovat právě v kontrastu k rakouskému neutrálnímu postoji, nebyl v rámci analýzy zaznamenán ani jeden článek takového charakteru. Hypotéza H4 tak nemohla být potvrzena v celém svém znění.

Hypotéza H5 tvrdila, že druhou nejčastější konotací bylo přijímání uprchlíků v Česku, protože se jedná o druh humanitární pomoci, která rakouskou společností silně rezonuje. Nicméně, výsledky obsahové analýzy článků ukázaly, že tato hypotéza je rovněž nebyla potvrzena. Skutečně, druhou nejčastější tematikou, kterou deníky Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung zmiňovaly v souvislosti s Českou republikou v kontextu ruské invaze na Ukrajinu, byla energetika.

Energetická tematika se týkala hlavně ruského plynu a ropy a zahrnovala i otázky ohledně energetické bezpečnosti a závislosti států střední Evropy na ruských dodávkách. Tento aspekt tématu byl také spojen s diplomacií, protože energetická závislost na Rusku mohla mít vliv na politickou rozhodovací schopnost a nezávislost daných států. Tyto otázky byly zmiňovány jak v článcích zpravodajského charakteru, tak v komentářích a analýzách.

Tento výsledek naznačuje, že přestože humanitární pomoc a přijímání uprchlíků mohly být tématy, která by rezonovala v rakouské společnosti, v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu nebyly tolik v popředí. Energetická bezpečnost a závislost na ruských dodávkách se zdají být pro rakouskou společnost a ekonomiku jako více zásadní témata, která byla v souvislosti s ruskou invazí a postojem České republiky k této otázce intenzivně diskutována.

Ani hypotéza H6, která předpokládala časté uvádění historických paralel mezi ruskou okupací Ukrajiny a okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968, nebyla potvrzena. Z celkových 71 analyzovaných článků pouze 2 obsahovaly historickou tematiku, která se týkala vzpomínky na události roku 1968 a jejich srovnání s ruskou

agresí vůči Ukrajině z února 2022. Tyto články byly publikovány deníky Die Presse a Wiener Zeitung. Deník Der Standard zase otiskl článek srovnávající současné dění k Mnichovské dohodě z roku 1938. Celkově se tak historickým retrospektivám věnovaly pouze 3 články z celkového počtu, což poukazuje na to, že historický pohled nebyl z hlediska médií v Rakousku tak relevantní jako diplomacie a energetika.

Dalo by se vést diskusi o tom, zda prohlásit hypotézu H6 za neplatnou, když se deníky této tématice věnovaly. Ovšem, vzhledem k tomu, že znění hypotézy předpokládalo, že historický pohled bude „další často uváděnou souvislostí“, není možné považovat tři případy z počtu 71 jako časté, a to navíc v porovnání s počtem výskytu jiných témat.

Jak je patrné z výše uvedených odstavců, odpovědí na výzkumnou otázku VO2 tedy je, že Česká republika byla rakouským čtenářům nejčastěji představována v souvislosti s diplomatickými tématy, druhá nejčastější spojitost byla energetika a historické retrospektivy nebyly tak časté, jak bylo předpokládáno.

8.3 Nejčastěji uváděný představitel České republiky

K pochopení mediálního obrazu České republiky předkládaného rakouským čtenářům prostřednictvím zkoumaných deníků bylo potřeba určit i to, kdo ze zástupců naší země se na jejich stránkách objevoval nejčastěji. Tím se zabývala výzkumná otázka VO3.

Z ní byla stanovena hypotéza H7: *Deníky nejčastěji zmiňovaly premiéra Petra Fialu, protože, oproti prezidentovi Miloši Zemanovi, aktivně veřejně vystupoval a jako předseda vlády byl hlavní tváří českého postupu v souvislosti s válkou na Ukrajině.* Byl zde tedy předpoklad, že přestože se nejednalo o hlavu státu, dostal český předseda vlády větší prostor.

Výsledky provedené analýzy tuto hypotézu v celém znění potvrdily. Ze všech 71 článků totiž celkem 24 jmenovalo někoho z českých politiků nebo představitelů. V případě premiéra Petra Fialy pak šlo o 11 z těchto textů, zatímco prezident Miloš Zeman se objevil jen v pěti článcích, které jej navíc nejčastěji zmiňovaly v souvislosti s jeho vazbami na Rusko a ruského prezidenta Vladimira Putina. Je tedy evidentní, že Petr Fiala byl

nejvýraznější představitel České republiky v rakouském mediálním prostoru. Velkou měrou k tomu přispěla hlavně jeho březnová cesta do Kyjeva v doprovodu premiérů Mateusze Morawieckého za Polsko a Janezem Janšou ze Slovinska.

Kromě Fialy a Zemana otiskly deníky i tři články, ve kterých figurovala ministryně obrany Jana Černochová, nejčastěji dávána do souvislosti s vojenskou pomocí napadené Ukrajině, a dvakrát se v článcích objevil ministr zahraničních věcí Jan Lipavský. Vedle toho byl prostor věnován i ministrovi vnitra Vítu Rakušanovi, ministrovi pro evropské záležitosti Mikuláši Bekovi a guvernérovi České národní banky Jiřímu Rusnokovi, kteří ale byli uváděni velmi sporadicky.

Přesto ale byla závěry analýzy potvrzena i hypotéza H8, podle které měli být dalšími nejčastěji uváděnými představiteli České republiky právě ministryně obrany Černochová a ministr zahraničí Lipavský.

Co se odpovědi na výzkumnou otázku VO3 týče, byl představitelem, kterého rakouský tisk uváděl nejčastěji, předseda vlády Petr Fiala. Za ním následoval prezident Miloš Zeman, ministryně obrany Jana Černochová a ministr zahraničí Jan Lipavský. Z toho lze vyvodit, že rakouský tisk se věnoval hlavně nejvyšším představitelům státu a jejich reakcím na situaci na Ukrajině.

8.4 Další zmiňované osoby

V rámci výzkumu bylo sledováno, jaké další zdroje měly prostor vyjádřit se k České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině. Toto téma bylo zkoumáno v rámci výzkumné otázky VO4.

Celkem bylo publikováno 10 článků, ve kterých se České republice v souvislosti s Ukrajinou věnoval nějaký expert či komentátor. Z výsledků výzkumu vyplývá, že nejvíce se k tématu vyjadřovali rakouští novináři, kteří se prostřednictvím šesti publicistických příspěvků zaměřili na analýzu reakce české politiky na situaci na Ukrajině, historické paralely s tímto děním i na vývoj v postojích k přijímání uprchlíků.

Tento výsledek nepotvrdil hypotézu H9: *Často se objevovali vojenští experti, kteří komentovali české kroky.*

Potvrzena v podstatě nebyla ani hypotéza H10, podle které prostor dostávali i historici z obou zemí, aby okomentovali dění v souvislosti s českou zkušeností se Sovětským svazem a okupací ze srpna 1968.

Jak analýza ukázala, historickým souvislostem či podobnostem mezi srpnovou okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy z roku 1968 a té ruské na Ukrajinu v únoru 2022 prostor deníky dán byl. Nicméně ani v jednom z případů se k těmto skutečnostem nevyjadřovali historici ani z Česka, ani z Rakouska. Naopak, z tohoto pohledu se České republice a Ukrajině věnovali především novináři jednotlivých deníků, ať už šéfredaktori nebo editoři, a v jednom případě slovenský publicista Michal Hvorecký. K historické komparaci sepsal komentář i rakouský politolog Anton Pelinka, jeho text však nepojednával o podobnostech mezi událostmi ze srpna 1968 a těmi z února 2022, ale o Mnichovské dohodě z roku 1938. Komentář navíc vystavěl tak, že poukazoval na skutečnost, že Ukrajinci pro svou záchranu potřebují novodobého Winstona Churchilla, jinak dopadnou jako Čechoslováci a postoupené území by mohlo stejně jako v roce 1938 sloužit jen ke zvýšení agresorovy lačnosti po dalším rozšiřování.

Kromě toho dostali prostor pro vyjádření polský profesor z Central European University ve Vídni Maciej Kisilowski a rakouský ekonom Anton Hauser. Zatímco Kisilowskiho text pojednával o změně postojů k přijímání uprchlíků především v zemích Visegrádské čtyřky, Hauser se zamýšlel nad možnostmi nahrazení obchodních partnerství s Ruskem některými ze států střední a východní Evropy včetně České republiky.

Poslední premisa spojená s touto výzkumnou otázkou, hypotéza H11, předpokládala, že zkoumané deníky se budou také často obracet na zástupce Velvyslanectví České republiky ve Vídni. Jak ale ukázaly výsledky analýzy, ani jeden z deníků se na ambasádu s žádným dotazem ve sledovaném období neobrátil a ani žádný z diplomatického sboru sám aktivně v tomto ohledu žádným komentářem k situaci nepřispěl. Důvodem může být, že deníky měly dostatek informací z prohlášení, tiskových zpráv nebo konferencí pořádaných přímo českou vládou nebo příslušnými ministerstvy a komunikačními

kanály. Z jejich pohledu tak nebylo nutné se dále obracet na české velvyslanectví. Zároveň, ve sledovaném období od února do května 2022, nebyl v Rakousku oficiálně pověřen žádný velvyslanec, Jiří Šitler, který post zastává v současnosti, převzal svou funkci až 15. září 2022¹¹. Do té doby nesl za velvyslanectví odpovědnost dočasný zástupce, oficiálně Chargé d'affaires, který možná neměl ministerstvem schváleno se k otázkám médií vyjadřovat. Ani tato hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Vzhledem k výše uvedeným výsledkům je zřejmé, že deníky Die Presse, Der Standard, Kurier a Wiener Zeitung se v otázce dalších zdrojů vyjadřujících se k tématu obracely spíše na vlastní kapacity než externí komentátory a experty.

Odpověď na výzkumnou otázku VO4: „*Jakým dalším osobám dávaly rakouské deníky v této souvislosti prostor?*“ tedy zní, že v souvislosti s Českou republikou a děním na Ukrajině dávaly rakouské deníky prostor nejčastěji novinářům, politologům a ekonomovi.

8.5 Který z deníků se České republice věnoval nejvíce

Poslední z pěti výzkumných otázek se zaměřovala na to, který ze čtyř zkoumaných deníků se věnoval České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině nejvíce. V tomto případě analýza ukázala, že všechny tři hypotézy stanovené k VO5 byly potvrzeny.

Hypotéza H12 totiž předpokládala, že největší pozornost bude Česku a Ukrajině věnovat deník Die Presse. Jak ukázaly závěry analýzy, právě tento deník čtenářům nabídl 25 článků, které o České republice v souvislosti s děním na Ukrajině referovaly. To odpovídá 45 % z celkového počtu 71 textů. Jedná se tak o nejvyšší počet ze všech čtyř zkoumaných periodik a tuto hypotézu je tak možné prohlásit za potvrzenou. Tento výsledek zároveň odpovídá faktu, že deník Die Presse oproti ostatním analyzovaným titulům klade skutečně velký důraz na kvalitní zpravodajství i ze zahraničí.

¹¹ https://www.mzv.cz/vienna/cz/zpravy_a_udalosti/velvyslanec_jiri_sitler_predal.html

Stejný závěr platí i o hypotéze H13: *Deníky Der Standard a Wiener Zeitung se ČR věnovaly podobně často, protože oba kladou důraz více na domácí dění než na zahraniční.* Jak bylo zjištěno, počet článků vydaných prostřednictvím těchto dvou periodik byl téměř totožný. Der Standard otiskl ve sledovaném období celkem 18 textů, zatímco Wiener Zeitung jen o jeden méně, tedy 17. Oba deníky se tak České republice a Ukrajině věnovaly poměrně aktivně, a i když platí, že zprávy ze zahraničí vydávají v o něco menší míře než Die Presse, nebyly rozdíly v pokrytí v rámci těchto tří deníků nijak výrazné. Naopak odráží redakční nastavení každého z nich.

Potvrzena byla i poslední z hypotéz H14. Podle té se měl České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině věnovat ze všech zkoumaných periodik nejméně deník Kurier. Ten skutečně z celkového počtu 71 článků otiskl jen 11, což představuje jen 10 % zpráv o České republice zaznamenaných v rámci analýzy. To není nijak překvapivý výsledek, protože redakční orientace Kurieru je oproti ostatním analyzovaným deníkům odlišná. Titul je spíše časopiseckého charakteru a pokouší se čtenářům nabídnout především zábavně-informační texty, které se věnují hlavně domácím záležitostem. Ve výsledku tak 11 článků může být považováno za nízký počet, je ale třeba chápat ho právě v kontextu orientace daného média. Jedná-li se o titul, který věnuje větší pozornost domácímu zpravodajství a politice, a zároveň je přijímán jako periodikum s bulvárními prvky, ukáže se, že Kurier věnoval České republice v souvislosti s děním na Ukrajině značnou pozornost.

V případě výzkumné otázky VO5: *Který z deníků se ČR v souvislosti s děním na Ukrajině věnoval nejvíce?* tedy odpovědí je, že nejvíce se České republice v této souvislosti věnoval deník Die Presse, což odpovídá původním předpokladům založeným na orientaci tohoto titulu. Pokrytí napříč všemi deníky navíc bylo všeobecně poměrně silné.

Závěr

V průběhu této práce byl zkoumán mediální obraz České republiky v rakouském tisku v prvních měsících války na Ukrajině v roce 2022. Důvodem k analýze zaměřené na tento fenomén byla skutečnost, že Česko a Rakousko spolu sdílí historické i kulturní vazby, které jsou i díky svému historickému vývoji unikátní. Rakousko je ale zároveň státem, který si od roku 1945 udržuje striktní vojenskou neutralitu, která mu znemožňuje se aktivně zapojit do jakýchkoliv polovojských nebo vojenských struktur a konfliktů. Česká republika žádné takové „omezení“ v tomto ohledu nemá a nejspíš i kvůli tomu byly její reakce na ruskou agresi na Ukrajině v únoru 2022 takové, jaké byly – rychlé, účelné, pokoušející se pokrýt, co největší oblast akutních potřeb napadeného státu. A právě tyto dva faktory byly impulsem pro to, aby vznikla diplomová práce, která se pokusí nastínit, jakým způsobem média země s neutrálními postoji referují o sousední zemi, která se kulturně ani hodnotově výrazně neodlišuje, ale rozhodla se pomoci všemi možnými prostředky lidem a státu, který napadla cizí armáda.

Cílem práce tedy bylo pomocí kvantitativní obsahové analýzy čtyř nejčtenějších deníků v Rakousku – Der Standard, Die Presse, Wiener Zeitung a Kurier zjistit, jaký byl mediální obraz České republiky v souvislosti s válkou na Ukrajině v roce 2022. To může být přínosné v několika oblastech. Za prvé, zkoumá, jaký obraz si rakouská veřejnost o České republice v souvislosti s ruskou agresi na Ukrajině vytváří, což může být užitečné pro pochopení utváření vnímání Česka v zahraničí. Za druhé, analýza obsahu rakouských médií může poskytnout cenné poznatky o tom, jak se v Rakousku vytváří veřejné mínění a jak jsou vnímána klíčová témata. Nebo může být tato práce inspirací pro další výzkumy zaměřené na mediální obraz ČR v jiných zemích.

Časové rozpětí, během kterého výzkum probíhal, bylo stanovené od druhého dne po ruské invazi, tedy od 25. února 2022 do konce 31. května stejného roku. Konečné datum bylo stanoveno na poslední květnový den, aby doba odpovídala tří celým měsícům. Během takto stanoveného období vyšlo o České republice v souvislosti s děním na Ukrajině na sedm desítek článků, které informovaly nebo glosovaly či komentovaly různá témata od

diplomatických kroků podniknutých v reakci na ruské počínání, přes témata spojená s energetikou a armádou, po pomoc ukrajinským uprchlíkům nebo historických paralel se sovětskou invazí v roce 1968 do Československa. Analýza tak ukázala, že rakouské deníky se o svého souseda, jeho kroky a činy zajímaly poměrně aktivně.

Přesto, že původní předpoklad počítal s tím, že by deníky Der Standard, Die Presse, Kurier a Wiener Zeitung často uváděly texty, které dávaly rakouskou neutralitu do kontrastu s českým počínáním, ukázalo se, že tomu tak nebylo. Důvodů, proč se rakouské deníky nevěnovaly článkům, které by porovnávaly české a rakouské postoje k válce na Ukrajině existuje několik. Za prvé, rakouská politika se v té době soustředila spíše na zahraniční politiku Evropské unie jako celku a na to, jak by měla EU na situaci na Ukrajině reagovat, než na konkrétní postoje jednotlivých členských zemí. Za druhé, rakouská média mohou být ovlivněna zájmy a priority rakouské politiky, která se v té době snažila udržet dobré vztahy s Českou republikou, která je pro Rakousko důležitým hospodářským partnerem. Za třetí, Rakousko je tradičně neutrální země, a tak mohou rakouské noviny cítit, že není jejich úlohou kritizovat jiné země za to, jak se ve vztahu k válce na Ukrajině rozhodnou. Celkově tak lze říci, že absence článků porovnávajících rakouskou a českou politiku vůči válkou zmítané Ukrajině v analyzovaných novinách může být způsobena kombinací politických a hospodářských faktorů a tradiční neutralitou Rakouska.

Další původní domněnkou bylo, že deníky budou často připomínat linku podobnosti mezi současnou okupací Ukrajiny z února 2022 a vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968. Několik textů s touto tematikou se na jejich stránkách objevilo, nicméně, nebylo to takové množství, jaké se před začátkem výzkumu očekávalo. Důvodem opět může být mnoho skutečností. Porovnávání historických a současných událostí je vždy složité a citlivé téma, které může vyvolat kontroverze a neshody, a tak se mnoho novinářů a editorů mohlo rozhodnout se tomuto tématu vyhnout. Události se navíc vzájemně podobají jen v několika málo aspektech a tato tematika tak pro Rakušany nemusí být zajímavá. Svou roli mohl sehrát i fakt, že Rakousko není členem NATO a v konfliktu na Ukrajině nehrálo nijak zásadně významnou roli, takže se nemuselo cítit povinováno kritizovat Rusko, na rozdíl od většiny zemí NATO, za jeho současné i minulé

činy. V otázce historického rámování nebo paralel k současnému dění je nutné zdůraznit, že důvody, proč je rakouský tisk zařadil jen v jednotkách případů, jsou složité a více faktorové a jednoznačná odpověď na ně nejspíš neexistuje.

Nepotvrdilo se ani to, že by deníky upřednostňovaly tematiku ukrajinských uprchlíků nebo pomoci pro tuto skupinu lidí. Přestože humanitární a sociální pomoc byly jediné varianty, kterými mohla Rakouská republika Ukrajině pomoci, kroky Česka směrem k prchajícím Ukrajincům zkoumané tituly vydávaly spíše v menší míře. Články se zaměřovaly více na politické a bezpečnostní aspekty války na Ukrajině a vztahy mezi jednotlivými zeměmi. Česká republika navíc nebyla jedinou zemí, která uprchlíky přijímala nebo jim pomáhala, společně s ní se tato záležitost týkala i Slovenska a Polska, do kterého proudily enormně vysoké masy lidí. Je navíc pravděpodobné, že redakce analyzovaných titulů upřednostňovaly spíš pomoc ze strany Rakouska, právě proto, aby veřejnost viděla, že i přes zachování neutrality zde byly možnosti, jak Ukrajině pomoci. V takovém případě je se možné domnívat, že vyzdvihovat pomoc cizí země v této oblasti nebylo tolik žádoucí.

Podobně na tom byl i předpoklad zveřejňování textů s vojenskou tematikou. Ty už se ve vyšší míře v denících objevovaly, ale opět šlo vždy jen o informativní články, ve kterých byly uváděny podrobnosti o rozhodnutích darovat Ukrajině zbraně či techniku nebo vycvičit její vojáky. Ačkoliv v České republice tato tematika silně rezonovala, k rakouské veřejnosti se dostala ve skromnější míře. Z analýzy lze vyčíst, že rakouské deníky se při zpravodajství o válce na Ukrajině zaměřovaly převážně na vztahy mezi Rusy a Ukrajinci a na politické důsledky konfliktu pro mezinárodní scénu a především na diplomatická rozhodnutí.

Právě diplomacie a diplomatické kroky České republiky podniknuté v souvislosti s vypuknutím konfliktu byly tou nečastější formou, s jakou se čtenáři deníků *Der Standard*, *Die Presse*, *Kurier* a *Wiener Zeitung* setkávali. Nabízený mediální obraz naší země pro jižní sousedy tak nebyl o zbraňových dodávkách, ubytování lidí prchajících před válkou nebo historické zkušenosti s ruskou lačností po přisvojení si cizích území. Naopak, Česká republika vystupovala jako politicky i mezinárodně sebevědomá země,

kteřá od prvňích momentů invaze na Ukrajinu navrhovala možné společné postupy a podnikala vlastní kroky k podpoře napadené země a omezení vlivu agresora. Velkou měrou k takovému obrazu přispěli i přední představitelé vlády v čele s premiérem Petrem Fialou. Jeho cesta do Kyjeva, kterou společně s premiéry Polska a Slovinska podnikl už v březnu, byla velkým symbolickým gestem, ke kterému se rakouské deníky ve svých člancích opakovaně věnovaly.

Přirozeně není možné si myslet, že Česká republika v člancích publikovaných v souvislosti s děním na Ukrajině vystupovala jen v pozitivním světle. Objevilo se i několik kritických textů, které se zaměřovaly především na dřívější vztahy s Ruskou federací a zejména na přátelství mezi jejím prezidentem Vladimírem Putinem a Milošem Zemanem. A kritické hlasy zaznívaly i v otázce energetiky a ekonomiky. Stejně jako Česká republika, bylo i Rakousko silně závislé na ruských dodávkách ropy a zemního plynu. Některé z deníků tak přinášely texty, ve kterých byly s obavami sledovány vývoje v otázce embarga na tyto suroviny, a jak mohou české postoje a kroky ovlivňovat ruská rozhodnutí o dalších dodávkách nebo přečkání zimy bez těchto surovin. Tato problematika pak přirozeně pronikala i do článků pokrývajících ekonomické otázky.

Výsledky a závěry je ale možné vztahovat jen na čtenáře tištěných vydání čtveřice zkoumaných deníků. Všechny z nich vychází paralelně i v online verzi a mají své vlastní zpravodajské portály, které umožňují daleko lepší podmínky pro vydávání článků souvisejících s výzkumným cílem této diplomové práce. Jejich největší výhodou je prakticky neomezený prostor, je tedy možné, že o České republice v souvislosti s válkou na Ukrajině vyšlo v rakouském mediálním prostředí článků více, kvůli omezené kapacitě ale nebyly zařazeny do tištěných vydání deníků Der Standard, Die Presse, Kurier a Wiener Zeitung. Pro lepší a preciznější závěry by tak v budoucnu bylo potřeba rozšířit záběr analýzy i o internetové mutace těchto titulů. Za zvážení by stálo i prodloužení zkoumaného období. To se v rámci analýzy v této diplomové práci soustředilo jen na první tři měsíce po ruské invazi, kdy je stále ještě možné mluvit o určitém šoku z takového kroku i více méně sladěných postojů většiny zemí Evropy i světa. Situace se ale několikrát změnila a rozšíření zkoumaného období by mohlo přinést zajímavé závěry především v otázce ovlivňování politických rozhodnutí v kontextu stále se prodlužujícího

nákladného konfliktu a vývoje názorů organizací jako EU, NATO či OSN, stejně jako jejich jednotlivých členských států.

Obecně ale lze konstatovat, že mediální obraz České republiky nabízený čtenářům deníků Der Standard, Die Presse, Kurier a Wiener Zeitung v souvislosti s ruským vpádem na Ukrajinu, kterým se obsahová analýza v této práci zabývala, byl více méně kladný. Dominovaly články s neutrálním hodnocením Česka a jeho chování, v celkové mozaice ale mohly rakouskému publiku nabídnout právě pozitivnější světlo vnímání toho, co Česká republika dělá a za jakým účelem. Jak už ale bylo zmíněno, analýza probíhala na omezeném vzorku a ohraničeném časovém období a není proto možné jednoznačně tvrdit, že by čtenáři měli o České republice úplně komplexní nebo vyvážený obraz. Jeho zlepšení by mohly přinést budoucí výzkumy v této problematice.

Závěrem provedené analýzy tedy je, že téma České republiky v souvislosti s děním na Ukrajině, vyvolaným ruskou agresí, nebylo vybranými rakouskými periodiky opomíjeno. Nabízely svým čtenářům pestrou škálu článků různého zaměření i zpracování, díky čemuž si rakouská veřejnost mohla vytvořit povědomí nejen o tom, jaké kroky Česko podniká, ale rovněž i o tom, kdo jsou naši představitelé a jaké jsou jejich postoje či vztahy k Ukrajině i Rusku nebo, jaké důsledky by podniknuté kroky mohly mít následky.

Použitá literatura

Bebler, Anton. Crimea and the Russian-Ukrainian Conflict. *Romanian Journal of European Affairs*. 15, 2015, Sv. 1.

Berelson, Bernard. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press

Dragneva, Rilka a Kataryna, Wolczuk. *Ukraine between the EU and Russia: The Integration Challenge*. Birmingham : Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-51626-8.

Entman, Robert M. *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. 4, Oxford : Journal of Communication, 1993, Sv. 43.

Grant, Thomas D. Annexation of Crimea. *The American Journal of International Law*. 1, 2015, Sv. 109.

Hallin, Daniel C. a Mancini, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě: Tři modely médií a politiky*. Praha : Portál, 2014. ISBN 978-80-7367-377-2.

Harcup, Tony a O'Neill, Deidre. What Is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*. Volume 2, 2001, Sv. Issue 2, 261 - 280.

Horký, Petr. *Ukrajina: Rozhovory, mýty, fakta*. Praha : CPress, 2022. ISBN 978-80-264-4356-8.

Jeziński, Marek. *Marketing polityczny a procesy akulturacyjne*. Toruń : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2004. ISBN · 83-231-1764-0.

Kershaw, Baz. *The Politics of Performance: Radical Theatre as Cultural Intervention*. London : Routledge, 1992. 9780415082440.

Krippendorff, Klaus. *Content analysis: an introduction to its methodology*. Thousand Oaks, Calif. : Sage, 2013. ISBN 0-7619-1545-1.

Kubicek, Paul. *The History of Ukraine*. Conn : Greenwood Press Westport, 2008. ISBN 978-0313349201.

Kuzio, Taras. Identity and Nation-Building in Ukraine Defining the 'Other'. *Ethnicities*. 1, 2001, Sv. 3.

Lippmann, Walter. *Veřejné mínění*. Praha : Portál, 2015. 978-80-262-0939-3.

Mankoff, Jeffrey. *Russia's War in Ukraine: Identity, History, and Conflict*. Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2022. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/resrep40567>. Accessed 18 Feb. 2023.

Matzek, Jan. *Anexe Krymu*. Praha : Policy Papers, 2016.

McCombs, Maxwell a Shaw, Donald. *The Agenda-Setting Function of Mass Media*. Oxford : Oxford University Press, 1972.

McCombs, Maxwell a Shaw, Donald. *The Evolution of Agenda-Setting Research: Twenty-Five Years in the Marketplace of Ideas*. Oxford : Journal of Communication, 1993. Sv. 43.

Nilsson, Martin a Silander, Daniel. Democracy and Security in the EU's Eastern Neighborhood? Assessing the ENP in Georgia, Moldova, and Ukraine. *Democracy and Security*. 12, 2016, Sv. 1.

Reifová, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

Sedláková, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha : Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9..

Shoemaker, Pamela a Reese, Stephen. *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content, Second Edition*. New York : Longman, 1996. ISBN 08-013-1251-5.

Shyrokykh, Karina. *The Evolution of the Foreign Policy of Ukraine: External Actors and Domestic Factors*. Stockholm : Europa-Asia studies, 2018.

Trampota, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-736-7096-8.

Volek, Jaromír. 22. konference Člověk a média: Mediální obraz politiky(a). *Mediální obraz ve volební kampani*. [Online] 18. duben 2013. [Citace: 8. prosinec 2022.] http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf.

Walker, Nigel. *Conflict in Ukraine: A timeline*. Londýn : House of Commons Library, 2022.

Wang, Wa. Impact of Western Sanctions on Russia in the Ukraine Crisis. *Journal of Programming Languages*. 2, 2015, Sv. 8.

Internetové zdroje

"Communicating Europe: Austria Manual" (PDF). *European Stability Initiative*. 12 December 2007.

"Die Chronologie Des Standard Und Derstandard.at." DER STANDARD About, <https://about.derstandard.at/unternehmen/die-chronologie-des-standard-und-derstandard-at/>.

"Prohlášení MZV K Uznání Tzv. Lidových Republik Na Východě Ukrajiny." Ministerstvo Zahraničních Věcí České Republiky, https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/prohlaseni_mzv_k_uznani_tzv_lidovych_1.html.

"Velvyslanec Jiří Šitler Předal Pověřovací Listiny Prezidentovi Rakouské Republiky." Ministerstvo Zahraničních Věcí České Republiky, https://www.mzv.cz/vienna/cz/zpravy_a_udalosti/velvyslanec_jiri_sitler_predal.html.

Bielieskov, Mykola. "The Russian and Ukrainian Spring 2021 War Scare." *CSIS*, <https://www.csis.org/analysis/russian-and-ukrainian-spring-2021-war-scare>

BMEIA. *Österreich Hilft Der Ukraine*, <https://bmi.gv.at/news.aspx?id=44786F67485A5049462F493D>

Die Presse. "*Die Neugründung Nach Dem Zweiten Weltkrieg.*" Die Presse, Die Presse, <https://www.diepresse.com/10765/die-neugruendung-nach-dem-zweiten-weltkrieg>.

Die Presse. "*Gründung Und Aufstieg.*" Die Presse, Die Presse, <https://www.diepresse.com/9819/gruendung-und-aufstieg>.

Himka, John-Paul. "Ten Turning Points: A Brief History of Ukraine." *Кампанія Солідарності з Україною*, 13 Apr. 2022, <https://ukrainesolidaritycampaign.org/2022/04/13/ten-turning-points-a-brief-history-of-ukraine/?fbclid=IwAR0jV5Zg0RX0BPmzOmoRa7tW90LvG5SzdwgGPz6cQKyGR9GEiKUI24LkfDE>

Kurier.at. "Die Geschichte Des Kurier." Kurier.at,
<https://kurier.at/services/diezeitung/die-geschichte-des-kurier/714.239>.

Mankoff, Jeffrey. *Russia's War in Ukraine: Identity, History, and Conflict*. Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2022. *JSTOR*,
<http://www.jstor.org/stable/resrep40567>. Accessed 18 Feb. 2023.

NATO. "Partnership Interoperability Initiative." *NATO*,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132726.htm

Operational Data Portal. *Situation Ukraine Refugee Situation*,
<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

"Österreichs Infoportal Zur Energiesituation." *Energie.gv.at*, <https://energie.gv.at/>.

Přehled Výzbroje a Techniky (Stav K 1. Lednu 2023) - Acr.army.cz.
<https://acr.army.cz/assets/technika-a-vyzbroj/technika/prehled-vyzbroje-a-techniky-k-1-1-2023.pdf>

Statista. "Topic: Russia-Ukraine War 2022-2023." *Statista*,
https://www.statista.com/topics/9087/russia-ukraine-war-2022/#dossierContents_outerWrapper

Ulrike Felt; Martina Erlemann. "The Austrian media landscape: Mass-production of public images of science and technology". *OPUS Report*. 2003

Wiener Zeitung. "Gründung Und Geschichte - Die Älteste Bestehende Tageszeitung Der Welt." *Geschichte, Wiener Zeitung*, 1 Feb. 2022,
<https://www.wienerzeitung.at/unternehmen/geschichte/2000177-Die-aelteste-bestehende-Tageszeitung-der-Welt.html>.

Seznam grafů

Graf 1 - Procentuální poměr plochy věnované deníky z celkového součtu.....	48
Graf 2 – Počet článků publikovaných v rámci jednotlivých periodik	49
Graf 3 - Vývoj počtu vydaných článků v čase.....	50
Graf 4 – Počet článků publikovaných v jednotlivých měsících	50
Graf 5 – Porovnání poměru zpravodajských a publicistických článků	52
Graf 6– Procentuální poměr zpravodajských a publicistických článků	52
Graf 7– Porovnání rozložení zpravodajství a publicistiky mezi deníky.....	53
Graf 8 – Tematické rozložení článků.....	55
Graf 9 – Rozložení článků s diplomatickou tematikou mezi deníky	56
Graf 10 – Rozložení článků s tématem energie mezi deníky	58
Graf 11 – Rozložení armádních témat mezi deníky	59
Graf 12 – Rozložení ekonomických témat mezi deníky	61
Graf 13 – Rozložení tématu pomoci uprchlíkům mezi deníky	63
Graf 14 – Rozložení článků s tematikou historie mezi deníky	65
Graf 15 – Prezentování představitelů České republiky.....	67
Graf 16 – Rozložení počtu článků zmiňujících představitele ČR mezi deníky.....	68
Graf 17 – Prezentace představitelů ČR jednotlivými deníky	69
Graf 18 – Další odborníci a komentátoři vyjadřující se k ČR	70
Graf 19 – Rozložení odborníků a komentátorů mezi deníky	72
Graf 20 – Hodnocení České republiky prostřednictvím článků	73
Graf 21 – Hodnocení ČR prostřednictvím článků mezi deníky	74

Seznam příloh

Kódovací kniha	97
-----------------------------	-----------

Kódovací kniha

(Matice dat je pro svůj rozsah pouze na příloženém CD.)

1) Datum vydání

DD.MM.RRRR

2) Název deníku

Die Presse

Der Standard

Kurier

Wiener Zeitung

3) Číslo stránky

Číslo stránky v deníku

4) Plocha článku

Plocha článku v cm²

5) Titulek

Titulek článku

6) Autor;

Autor článku

7) Žánr

Zpravodajství

Publicistika

8) Téma článku

Armáda

Humanitární pomoc

Ekonomická pomoc

Pomoc uprchlíkům

Historie

Energie

Ekonomika

Diplomacie

9) Představitel ČR

Jméno

Funkce

10) Další zdroje

Jméno

Funkce

Národnost

11) Hodnocení ČR

Pozitivní

Neutrální

Negativní